

KEep 1086-1

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL
JA NELJAPÄEVAL

Nr. 11 (3688) XXXIX aastakäik

Neljapäeval, 7. veebruaril 1991 — Thursday, February 7, 1991

Üksiknumbri hind \$1.00

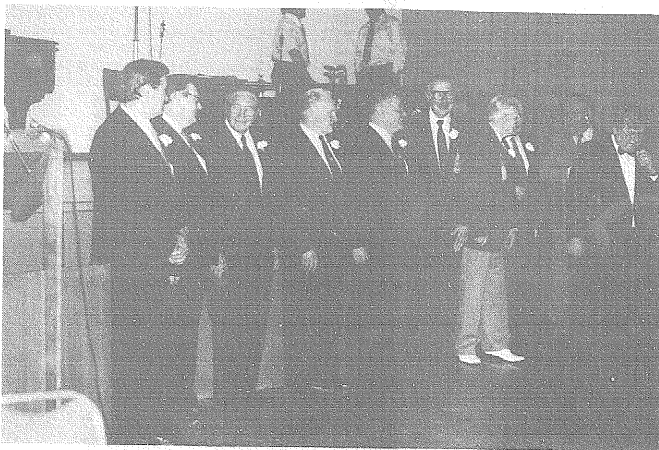
Kas sõda läheneb lõpule?

4. veebruaril toimunud pressikonverentsil Riyadh'is, Saudi-Araabia pealinnas, ütles Koalitsioonivägede ülemjuhataja kindral Norman Schwarzkopf et Iraagi vägede kaitsetahe on murdumas, kuid president Husein tahab edasi võidelda.

Rohkem kui kaks tundi kestnud jutuajamisel teatas kõrbe-värvilises moondamisülikonnas nelja-tähe kindral (kraad mis vastab teiste naade sõjavägedes marssalile), et Iraagi sõjavägedel on „praod sees“ ja ei lähe kaua kui nad lagunema hakkavad. Siiski ei arva ta, et ainult õhu-sõda Saddami alistuma sunnib — ar-

vatavasti tuleb ka maajõududega lahingusse minna. Vaatejad arvavad, et otserinnak Kuveidile on võimatu tugeva kindlustusvööndi pärast — ümberminek läbi Iraagi aga poliitiliselt raske, sest „lihtlased“ araabia-maadest keelduvad Iraagi pinnale astumast — nende mandaat olevat

(Järg lk. 12)

Saarlaste ühingu aastapäeval austati endisi esimehi ja auliikmeid, vas. R. Kreem, L. Raun, L. Kolk, A. Kapp, L. Riis, I. Meier, M. Peekar, E. Lepik, Ä. Käärid ja esimees V. Gustavson. (Vaata artikkel lk. 4)

Foto: H. Oja

Viis lätlast Venemaal pantvagidena

(STAR) — Viis lätlast vabatahtlikku korralvalvurit, kes vangistati „mustade barettide“ poolt ööl vastu 20. jaanuari, just enne tulevahetust Läti Siseministeeriumis, viibivad praegu kinnipidamiskohas Valgevenes.

Noormeeste ülesandeks oli N. Liidu väeosade liikumise jälgimine Riias. Nad liikusid ringi mikrobussiga, mis oli varustatud prozhektori, raadiotelefoni ja piisargaasi-ballonidega.

„Mustade barettide“ rühm jälitas nende autot mööda Riia tänavaid, surus selle kuskile nurka, vangistas mehed ning viis Nõukogude prokuratuuri, kus neid hoiti 16 tundi, enne kui toimetati KGB vanglasse. Neid süüdistatakse tulirelvade ja nügade ebaseaduslikus kandmi-

ses. Läti valitsus teatab, et umbes kolmest tuhandest mehest koosnev vabatahtlike korrakaitsjate malev ei ole relvastatud ja kinnipeetavad viis meest on Nõukogude vandenõu ohvrid; süüdistuses sisaldub ettekäine Läti siseasjadesse sekkumiseks.

Läti valitsus ja juristid on pöördunud rahvusvahelise avalikkuse ja Amnesty Internationali poole. Viie mehe kinnipidamine ja kohtlemine (peksmise järgel) rikuvad isegi Nõukogude seadusi.

Sellel ajal, kui mehi peeti kinni

prokuratuuris, ründasid „mustad barettid“ teiselpool tänavat asuvat Läti Siseministeeriumi hoonet. Nagu noormehed hiljem oma advokaadile jutustasid, kuulsid nad tulistamist otse samast hoonest, prokuratuurist.

Juristid järeldavad, et „tegelikult on rünnaku eest vastutavad kurjategijad arresterinud kõige tähtsamad tunnistajad“.

T.L.

TERE TULEMAST LOENGULE

20. 2. 1991 kell 19.30

Joensuu Ülikooli professor
KYÖSTI PULLIAINEN
loeng teemal

Karjala ja Balti ühisettevõtte:

How Finnish Universities are meeting
the Cultural and Educational Challenges of Changing Europe

Keskustelu ja karastavad joogid
University College, ruum nr. 140, 15 King's College Circle
(Hart House'i kõrval, sügisel toimus samas sümposium)

Eelregistreerimine pole vajalik, kuid meel oleks hea meel kui teataksite tel. 730-8350, sest see aitaks meid ettevalmistuste tegemisel

EESTI VABARIIGI 73. AASTAPÄEVA AKTUS

pühapäeval, 24. veebruaril s.a. kell 3 p.l.
Toronto Ülikooli Convocation Hall

... Su üle Jumal valvaku ...

Korraldajad EKN ja
Toronto Eesti Selts

Toronto Eesti Segakoori

Lõbus laupäevaõhtu

laup., 9. märtsil kell 7 õ. Toronto Eesti Majas

Eeskeva:

Toronto Eesti Segakoor, Rosemarie Lindau, Tiina Kikk
EINELAUD • LOTERII • BAAR

Tantsuks V. Gustavsoni orkester

Pääse \$14.00 eelmüügil — Olli Paas, tel. 492-1785 ja
kohapeal enne peo algust

Neljapäeval, 14. veebruaril kell 8 õ.

Eesti Majas teater

„Vanalinna Stuudio“ Tallinnast

„KONTRABASS“

Laupäeval, 16. veebruaril kell 7 õ.

Suomi Koti 795 Eglinton Ave. E.

HUUMORI ÕHTU

Pääsmed \$15.00 kohapeal

Pühapäeval, 17. veebruaril kell 5 õ.

Eesti Majas komöödia

„EMIGRANDID“

Pääsmed \$20. eelmüügil Eesti Abistamiskomitees ja Meie Elu talituses

KONTSERT

HELI LÄÄTS — PEETER SAUL

Pühapäeval, 10. veebr. 1991

Toronto Eesti Majas kell 3 p.l.

SAARLASTE
ÜHING
TORONTO

Piletid saadaval Abistamiskomitee äris H. Härm
tel. 416-1344 ja enne kontserdi algust kohapeal.
Pääse \$14.00.

SAARLASTE ÜHING TORONTO

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: OÜ Vaba Eestlane,
120 A Willowdale Ave., Willowdale, Ont. M2N 4Y2

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd.
120 A Willowdale Ave., Willowdale, Ont. M2N 4Y2

Tegevtoimetaja: Arvi Tinitis. Toimetaja: Olaf Kõpvillem.
Toimetuse kolleegium: Karl Arro, Olev Träss, Hannes Oja.
TELEFONID: toimetus 733-4550, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 733-4551 avatud esmaspäevast reedeni 9-3-ni. Fax (416) 733-4550.

Tellimishinnad Kanadas: ajalehe tariifiga aastas \$77.—, poolaastas \$43.— ja veerandaastas \$24.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt \$145.—, \$75.—, \$40.—, \$40.—.

Tellimishinnad väljaspool Kanadat: aastas \$94.—, poolaastas \$50.— ja veerandaastas \$29.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA \$142.—, \$75.—, \$40.—, mujal välismaal \$173.—, \$91.—, \$49.—.

Adressi muudatus \$1.— — Üksiknumbri hind \$1.00.

Kuulutuste hinnad: üks toll ühel veerul: \$6.00, esiküljel \$7.50. pluss 7% (GST) Kanadas.

Kuulutusi võetakse vastu nädala esimesse ajalehte kuni reede homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni teisip., homm. kella 10-ni. Väljaspool tööaega: Leida Marley 223-0080.

Kas USA-l on N. Liitu tarvis?

Eestlased ootavad kannatamatult N. Liidu kokkuvõrsemist — koos paljude teiste Ida-Euroopa rahvastega. Ka Lääne-Euroopa riigid, kuigi nad on nõus N. Liiduga äri tegema, ei tunnaks selle Imperiumi kokkuvõrsemise puhul erilist muret, sest need idarahvad, kes liidne tööstussaadusi kasutavad ja uued hiigelsuured „vabaturud“ moodustavad, jäävad ju suuremal määral alles, ainult Kremli keskvalitsus kaob. Kuid USA paistab arvatav, et ilma Kremli punase keskvalitsuseta ei saa nad hästi hakkama. Miks?

Selle kohta kirjutab Washingtoni poliitiline kommentaator Joe O'Donnell „Sunday Sun“-is, 3. veebruaril #91, lk. C3) et USA peamiseks otseks mureks on seiskukord Põhja-Iraanis. N. Liit ei ole ilmselt väga entusiastlik USA poliitika, ja eriti sõjalise aktiivsuse, toetaja Saddami vastu. Seda aga arvab president Bush (või vähemalt tema nõuandjaskond) väga tarviliku olevat. Selle auge eest, palists Kremli arvavat, oli Washington isegi nõus Baltimaade vägivalla suhtes, „silmas kinni pigistama“. Võibolla siiski esialgu ainult ühe silma, sest teatud protestiavaldused said kuuldavaks ja Moskva võitis seal jälle „ühe samm tagasi“. Kuid kuuldavasti kuulutasid Kremli poliitikamehed, et nad on saavutanud siiski diplomaatilise võidu Washingtoni üle, kuigi tipppkonverents edasiliiki. Või kes teab, võibolla soovitsid Kremli uued võimumehed selle edasi lükkanist. Näikaua kui selgeks saab, kes neil päevil tõesti Kremli eest räägib ja uueks Imperaatoriks on.

Ning vastutasuks Baltimail oma sõjavägede „tagasi tõmbamise“ eest olevat USA välisminister Baker lubanud Lähis-Idas vaherahu. Selle asemel et Iraaki päris puruks pommitada, lubas Baker (kuuldavasti ilma Bushi käest nõu küsimata) uute N. Liidu peaminister „surematu“ Bessmertnõhhi, et Saddamile antakse võimalus end praeguselt fiaskost välja rabeleda — tal

pruugib ainult nõustuda Kuveitist välja tõmbumisega. Ilmselt aga Kremli enne Saddami käest nõu ei küsinud — või „tõrmatud neid alt“ nagu mõned arvavad, et see Saddam ei ole mingit märku andnud et ta kuidagi moodi järele anda kavatseks ja mitmed targad kommentaatorid peavad teda kavalaks m ä r t r i - k o m p l e k s i g a diktaatoriks, kes mängib islami „püha sõja“ välja-kuulutamise suunas, olguigi, et tema ise (või-olla) ja isegi Iraagi riik (kindlasti) selle juures hukka läheb.

Ka ei paista ta oma katseid, Iisraeli sõtta meelitada, jätnud olevat. Ning mitmed islami-riigid, kaasa arvatud endine vana vaenlane Iraan, kinnitavad et kui Iisrael ametlikult koalitsiooni-vägedega ühineb, ühinevad nemad Saddami „püha sõjaga“. Sedasama lubavad teha Jordaania ja Süüria õiguskõiklud, õelgu siis nende valitsused mida tahes. Isegi kauge Pakistanis, kus seni Amerika laenuend näljal on eksisteeritud, olevat 80% elanikkonnast nüüd USA-vaenuline. Rääkimata veel palestinaistest ja nende PLO-st, kes juba praegu Saddami heaks demonestrivad ja ülemaalist terrorikampaania N. Liidu vastu välja kuulutada lubavad. Seepärast, kalid lugejad, arvab USA et tal on N. Liitu tingimata tarvis. Et see Saddamile oma otse ja kaude abi andmise ära jätaks ning ka teiste islamilaanide, kellega tal sidemed ja suhted eksisteerivad, survet avaldaks — „hands off Persian Gulf“. Siis saaks USA (ja tema koalitsioon-litlased) Saddami kiiresti ära lõpetada ja Lähis-Idas rahu taastada, kusjuures mudugi ka Iisrael oma prestiiži säilitaks ja oleks ehk nõus hiljem isegi ühise rahuläbirääkimis-laua taha istuma, kus pikapeale need asjad enam-vähem ära klaaritakse.

O'Donnell arvab, et oma „state of the union“ kõnega tegelev president Bush ei teadnud Baker-Bessmertnõhhi kokkuleppe üksikasjadest, või ta oleks

Tõnu Parming USA Kongressi ees

Doktor Tõnu Parming, kes esitles end Nõukogude ja Balti asjade sõltumatu konsultandina, pidas 23. jaanuaril ettekande USA Kongressi Esindajatekoja Välisasjade komitees, milles kutsus kongressiliikmeid tungivalt üles, mitte tunnustama praeguseid Balti vahariikide üleminekuaia-valitsusi.

Parmingu esinemine toimus kohe järgmisel päeval pärast seda, kui USA välisminister James Baker oli Washingtoni vastu võtnud kolme Balti vahariigi kõrgeid ametiisikuid, teiste hulgas minister Endel Lippmaa, ja millel „The New York Times“ sõnustis arutati „poolt ja vastu-argumente Ameriika võimalikele skatsoonidele, mis töötab ja mis mitte“.

Tõnu Parming visandas lühilühilise Baltikum lühiajaloo, milles eristas Eesti puhul kahte massiliikumist, Rahvarinnet ja kodanike komiteede liikumist. Neist esimene „ei leia esteid hulgas enamuse toetust ega ole ka kuigi tähtsaks foorumiks poliitilisele koostööle“, ütles Parming. Kui Rahvarinne olevat võtnud kursi liidulepingule ja „suve-räänsuse ümberhitatud Nõukogude Liidu sees“, siis kodanike komiteede liikumise sihiks olevat olnud iseseisvuse taastamine ajalooseline kontinuiteet alusel. Poliitiliste eesmärkide kohalt esindavat Eesti Kongress eestlase enamuse vaated palju täpsemini kui hiljemalviatud Ülemnõukogu.

Parmingu sõnustis iseloomustab Eestit „operatiivse pluralismi“ palju kõrgem tase, kui see on Lätis või Leedus, eelkõige tänu Eesti Kongressile ja parteide rohketele arvule. Ta lisas, et pluralism

eksisteerib ka Lätis ja Leedus, aga see olevat enam mahasurutud ja varjatud, seega ilma vastava tagajärjeta igapäevases poliitikas.

Parming juhtis tähelepanu sellele, et Eesti juhtkond, olles end kuulutanud üleminekuaia valitsuseks, on hakanud siiski otsima endale välismaalt tunnustust.

Vaadeldes Balti küsimust laenas, Nõukogude kontekstis, märkis Parming, et imperium ei saa pikas perspektiivis püsida välisabi näljal, ja et „meie rahvuslike huvide, et see vältimatu protsess toimuks rahumeelsel teel“.

„Balti küsimus on praegu üheksaläin“, lausus Parming, „ühelgi teisel liiduvahariigil ei ole rahvusvahelise õiguse seisukohast de jure tunnustust iseseisva riigina“. See võimaldab Balti vahariikidel N. Liidust eralduda, ilma et loodaks Moskva jaoks ebasoovitavat pretsedenti iseseisvumisest Nõukogude seaduste alusel.

Parming vaatles järgnevat Balti küsimust globaalsest vaatevinklist, ning leidis, et Nõukogude väed selles piirkonnas on lahutamatu seotud strateegiliste jõudude paiknemisega Koola poolsaarel. Iseisvaid ja neutraalsed Balti riigid, nagu Soomegi, annavad N. Liidu piiridele palju suurema julgeole-

ku, kui praegused suhted. See võimaldaks Nõukogude Liidul võtta käsile Koola poolsaare strateegiliste jõudude küsimuse, mis on meie suured mureallikaks, ütles Parming. „Balti küsimust ei tule vaadelda mitte ainult agressiooni teel hõivatud territooriumide mittetunnustamise-poliitika seisukohast, vaid sellega on seotud ka konkreetset Ameriika strateegilised huvid.“

Parming ütles, et mõeldud kevadel valitud ülemnõukogude poolt moodustatud valitsused toetavad faktiliselt iseseisvust, kõige selgemini Leedus, kõige ebaselgemal Eestis. Ta küsis, kas meie (s.t. USA — T.L.) peaks tunnustama neid valitsusi, ning vastas:

„Ma soovitsin seda mitte teha, sest see oleks riskantne poliitika, millest poleks eestlaste, lätlaste ega leedulaste erilist kasu. Meie rahvuslike huvide on jätkata surve avaldamist Moskvale, et nad Baltikumist välja tõmbuksid. Samas peame toetama tugeva infrastruktuuri arengut, tsiviilühiskonna taastekkimiseks kolmel N. Liidu poolt okupeeritud maal“. Ta jätaks: „Meie poliitiliseks on tavaks olnud de jure tunnustuse andmine riikidele, mitte valitsustele.“

Ameriika suhete normaliseerimine Baltimaade valitsustega peab Parmingu meelest järgnema alles Moskva lepingute Tallinna, Riia ja Vilniusega.

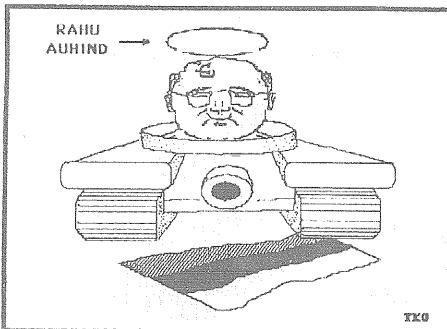
Seejärel viitas Parming mitmetele kahtlastele momentidele Eesti välispoliitika. Savisaar oli alguses liidulepingu pooldaja. Seejärel hakkas Savisaar propageerima kolmanda vahariigi ideed. ENSV nimetati ümber Eesti Vahariigiks, aga see ei ole endise E.V. õigusjärglane. ENSV Ülemnõukogu valiti NSV Liidu seaduste alusel, seega kujutab Eesti seadusandlikkogu endast üht osa Nõukogude haldussüsteemist. Arnold Rüütel 18. detsembril kõne Moskvas ütles ukse praakile liidulepingule. Eesti „alaline esindaja“ Moskvas pooldab referendumit N. Liiduga ühinemise küsimuses. Savisaar (veel avaldamata) kokkulepe Jazoviga eesti poiste müümise Nõukogude sõjaväele on rahvusvahelise õiguse rikkumine. Ja lõpuks: Savisaare valitusse liikmed esitlevad endid välismaal Eesti Vahariigi esindajana, aga ametlikud dokumendid figureerib ikka veel tekst „Eesti NSV“.

Lõpetuseks soovits Parming, et meie (s.t. USA — T.L.) abi Baltimaadele oleks eelkõige humanitaarselt laadi: „Ühiskonnaõpetus, haridus, kirjanadusega varustamine jne. ei ole kuigi kallis kulutus. Ma oleks palju ettevaatlikum majandussuhtes, sest Eesti, Lätia ja Leedu jäävad Moskva kontrolli alla ka praegusel ajajärgul.“

Järgmisel päeval, 24. jaanuaril, võitis USA Senat ühehäälselt vastu administratsiooni militeerohustusliku resolutsiooni, milles kutsus presidenti min. üles „astuma tihedamatesse diplomaatilistesse sidemetesse Eesti, Läti ja Leedu demokraatlikult valitud valitsustega, et sillutada teed nende valitsuste ametlikele tunnustamisele Ameriika Ühendriikide poolt.“

ARVI

Refereeris TOOMAS LIIVA

sellele oma vete peale pannud. USA-l ei tarvitse N. Liidule üldse mingeid järeldamisi teha, sest Kremil on Washingtoni majandusabi palju rohkem tarvis kui Washingtonil Kremli poliitilist abi — mis nagunii suvilgaljadel seisab! Ükskõik mida Kremi võib lubada, ei täida ta enamasti neid lubadusi juba põhimõtetel — ning ehk ei ole ta ka võimaline neid täita, sest nagu varem mainitud, ei käi Saddam Kremli direktioonide järgi, vaid ainult kasutatavatel enelasi ära. N. Liit on aga oma prestiiži moslemi-maailmas juba ammu kaotanud, nagu näitab tema oma lõunaosades kestev muhameedlaste vastuhakk.

Ilme on, et Moskva on ka mures Iraagi sõjavõidude toataise hiljanimise üle — lõpuks lõpuks, tema aitas neid üles ehitada ja sealne materjal, mis nüüd taeva poole lendab, on enamasti „made in USSR“ ja arvatavasti ei ole selle eest veel makstudki. Kui Iraak nüüd kogu täiega ühku lastakse, jääbki materjal eest tasumata. Vaatamata veel prestiižikaotusele, mida N. Liit kannatab — nende riistad

jääd USA riistade alla!

N. Liidu mured ei ole Washingtonis saladuslikes, niisama kui Washingtoni mured ei jää Kremile teadmata. Kuni mõeldud nädalal, viidab O'Donnell, olid Washington ja Moskva kokku leppinud, et kuigi nad ei suuda Lähis-Ida ega ka Baltimaade küsimuste üle üksmeelt leida, ei kavatse nad nende probleemide „kohalikul lahendamisel“ ka eriti suur numbrit teha. Kuid nüüd, viimaste sündmuste järgi otsustades, murdis kas üks või teine, või ehk ka mõlemad korraga, seda nn. „aumeeste kokkulepet“, sest USA asus Iraaki tõsiselt materdamata ja N. Liit asus Balti riike tõsiselt alla suruma. N. Liit ei taha Iraagi purustamist ja USA ei luba Baltimaade muserdamist, seetõttu, kui nüüd Saddam vihegi „palli mängib“, on nii Lähis-Idas kui Baltimail varsti vaherahu oodata, arvab O'Donnell.

Kas see siis tähendab, et Saddam Husseinid diktaatorit püüdmise hinnaga saavad ka baltlased veidi rohkem hingata? Elame, näeme.

Kommentaariid

Kas referendum vajab referiid?

Juba pool sajandit on Ameerika Ühendriikide (AÜ) valitsused korduvalt kinnitanud, et nad ei tunnusta Balti riikide annekteerimist Nõukogude Liidu (NL) poolt. Noile pidupilevade deklaratsioonidele pole aga senini järgnenud mingeid Balti riikide iseseisvuse taastamisele kaasaaitavaid tegusid. Tõsi, äsja toimunud süütu leedulaste ja lätlaste jõhkra tapmise puhul peatati osaliselt NL-le lubatud abi — kuid mitte okupatsiooni-lõpetamise nõudena, vaid ainult vägivalla kasutamise taunimiseks. Oleme kurvastusega kogunud et küditamised, koloniseerimine ja maa reostamine Baltikumis pole pälvitud isegi mitte avalikku hukkamõistust AÜ valitsustelt — NL-le surveavaldustest rääkimata. President Bush pani oma aastaülevaates kõnes selgesti paika, et AÜ ei nõustu vägivalla tarvitamisega Balti riikides, kuid AÜ ei soovi ka mingil moel takistada Gorbatšovi reforme. Seega, kui vägivalla ei kasutata, siis võivad AÜ poolt Balti riigid igavesti NL-u osadeks jääda. Balti riikides ollakse sellest üsna teadlik et iseseisvuse tuleb ise NL-lt välja kaubelda või nõuda — nii kuidas kellegi taktikalised või põhimõttelised seisukohad määravad. Oleks naivne arvata et uus vene staar — mõjuvõimsam kui teised enne teda — annaks Balti riikidele vabaduse vaid sellepärast et seda õiguse nimel nõutakse. Küll on aga Gorbatšov mitmel korral väitnud, et NL haardest on võimalik tema märgureeglite alusel pääseda. Arusaades, et Balti rahvaid vägivallaga oma pilli järele tantsima enam ei saa panna, ja et vägivalla kasutamine võib läänest tulevat abi vähendada, võime oletada et Gorbatšov nõustuks Balti riike loovutama kui taada saaks teha oma prestiiži kaotamata.

De jure tunnustusele vaatamata käsitatakse läänes Balti riike ikka veel NL liiduvabariikidena. Nende liiduvabariikide valitsuste endadeklareeritud suveräänsust pole senini tunnustanud ei Moskva, Washington, Bonn ega Brüssel. Järelikult, liiduvabariikide valitsuste lepped ja sammud ei tohiks mingil mool halvata et järgedavuse põhimõtte ega de jure tunnustamist. Tundub et nende praktikalistide tõsioludele tuginedes on Balti riikide ülemnõukogude otsustanud Moskva märgureegleid rakendada ja NL-u imperialismist pääseda ilma Gorbatšovi maailma ees andamata. Olles veendunud, et väljakuulutatud referendum NL-ut kuulumise soovi täielikult välistab, loodetakse ilmselt Gorbatšovile ja ka lääneriikidele tõendada et pika okupatsiooni ajal pealekasvanud põlvkonnad ka soovivad olla iseseisvad. Ja selle soovi aksepteerimine ei oleks enam prestiiži kaotuseks Gorbatšovile, sest mingi käib ju tema reeglite kohaselt. Eelnenud kokkuvõttes võib arvata, et Balti riikide ülemnõukogud on taktikaliselt teinud õige sammu referendumi väljakuulutamise isega. Eestis jääb aga ülemnõukogu lootus referendumi tulemustest tõenäoliselt Eesti Komitee boikoti ja interindie ässistoot töö täitumata.

Oletades et Eesti Vabariigi saadik AÜ-s on maailma poliitilistest malekäikudest rohkem teadlik kui

OMAGE EESTI PANGA

'MASTERCARD'!

Täitke oma 'Mastercard'! soovivaldus nüüd!

TORONTO EESTI ÜHISPANK
959 Broadview Ave.
Toronto, Ont. M4E 2T6
465-4569 Fax 465-8442

Eesti Kongressi otsus Eesti majandusstrateegiast

Eesti Vabariigi majanduse taastamise ja turumajanduse kujundamisel on peamiseks eelduseks Eesti poliitiline iseseisvus, st okupatsiooni ja annektatsiooni lõpetamine.

Eesti Vabariigi majanduse sõltuvusse jäämine NSV Liidust tähendab seniste koloniaalmajanduslike suhte säilimist uue nime all. Eesti majanduse ümberkorraldamise eelduseks on järkjärguline integreerumine arenenud maadega. Igakülgse koostöö kaudu on tarvilik lülitada Eesti Euroopa ja maailma majandusse võrdsetel alustel teiste riikidega. Eesti majandusliku integratsiooni et tähenda integreerumist sõjalis-poliitilistesse blokkidesse.

Eesti Kongress on seisukohal, et majandust ei saa tervendada käskude ja keeldudega. Üleminek turumajandusele eeldab kogu ühiskonnale olemuslikku ümberkujundamist.

Eesti Vabariigi majanduse taastamise tagamiseks peab Eesti Kongress vajalikuks:

1. Viia läbi omandi- ja maareform tunnustades kõigi omanike õigusi 1940. a. 16. juuni

need rahvajuhid kes paljusid kaasestlasi sigadeks peavad (v.t. T. Parmingi kommentaar artiklis „Kellele kuulub Eestimaa kama?“; V.E. nr. 8), või need kes kinnitavad et kõige pealt peab okupatsiooni armee maalt lahku- ma, kuid kes senini pole oelnud kuidas tolle vägiega hakkama saada, kas poleks õige temalt pärida mida tema ja ka kogeenud AÜ-de poliitiliste asjatundjate arvates eestlaste peksid referendumi osas üksmeelselt tegema? Kas loobuda selle läbiviimisest või viia läbi kõikihaarava ettevõtmise? Mõtekas oleks ka kindlaks teha kuidas läänes suhtutakse kodakondsuse probleemidesse, ning kas keeleseaduse tõelisel vabas Eestis ei ole küllalenda vahend elanikkonna koosseisu reguleerimiseks.

HARRI KIVILO

seisuga. Tuleb tagastada või hüvitada omanikele nende vara ja erastada ning lahti riigistada 1940–1991 loodud uued väärus- ted. Vaid 1940. aastal ja järgnevatel nõukogude võimu aastatel omanikud vägivalla võo- randamise aluseks olnud seadus- aktide kuulutamine õigustühiseks nende vastuvõtmise hetkest alates loob õiguslikku garantiid omandi puutumatusele.

Omandi tagastamine ja hüvitamine ning riigivarade erastamine peavad toimuma avalikult ning tuginema rahvusvahelise praktika- ga kooskõlas olevale erapooletule ekspertiisile.

2. Piirata monopolide tegevust sellisel, et maksuvõtte pääsaks eraalgatus ja konkurents. Üleminekul vabaturu põhimõtte- tele tuleb tõkestada korruptsioon ja omavoli. Vaja on kehtestada seadusandlikud piirangud Eesti loodusvarade ja ressursside ning siseturu kaitseks.

3. Minna üle oma rahale, panga- ja kindlustusettevõttele rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtte kohaselt. Seesjures pole vajalik panganduse allutamine valitsuse järgale kontrolle. Tuleb jätkata pingutsi Eesti krooni muutmiseks konver- teeritavaks.

4. Kujundada maksustsüsteem sellisel, et see tagaks eraalgatus ja ettevõtte arengu. Järkjärgult tuleb üle minna vabaturu hin- dadele.

5. Anda välisinvesteeringutele Eestis õiguslikku garantiid. Teiste riikide (sealhulgas ka NSV Liidu) kodanike ja juriidiliste isikute omandiõiguse tekkimise võimalus, kord ja garantiid tuleb seadusega kindlaks määrata.

6. On tarvilik kujundada Eesti välismajandusstrateegia. Eritist tähelepanu tuleb pöörata sidemete loomisele rahvusvaheliste majan-

Viimaseid uudiseid Eestist

Lõppenud nädala keskne teema Eestis oli referendum. Teatavasti kavatses Moskva keskvoim 17. märtsil korraldada üleilulise rahvaküsituse, kus tahetakse saada kinnitust, et kõik senised Liidu-vabariigid soovivad jääda Nõukogude Liidu koosseisu.

Moskva referendumi tingimuste kohaselt piisab otsuse tegemiseks vaid poole antud liiduvabariigi elanikkonna osalemine küsitusel. Kui sellest poolest 50% häältek Nõukogude Liidu poolt, olekski Kremli arvates otsus tehtud. Eesti oludes on seega vaja vaid 250 tuhandet poolthäält ja Eesti kuulaks — jutumärkides — rahva tahte kohaselt jälle Nõukogude Liidu koosseisu. Eestis- te- guseval Moskva, „viendal kolon- ni“ ehk Interrindel ei oleks rask- Eesti venekeelselt elanikkonnalt sellist hääte arvu kokku saada ja Eesti saatus olekski otsustatud. Nii et ähvardad õhtu suurt. Seda enam, et Moskva on korduvalt kinnitanud referendumi tulemuste põhjal tehtava otsuse lõplikust, edasikaebamisele see ei kuulu. Kõike sada arvestades otsustaski Eesti Ülemnõukogu moodunud nädalal peale mitmepäevaseid vaidlusi enne Moskva rahvaküsi- tust Eestis 3. märtsil läbi viia oma referendumi. „Selle küsituse aluse saaks Eesti kogu maailmale näidata eesti rahva tegeliku tahet.“ ütles Ülemnõukogu otsust kommenteerides Eesti Ülemnõu- kogu esimees Arnold Rüütel. Eesti rahvaküsitlusele on ainult üks küsimus — „Kas te tahate Eesti Vabariigi riikliku iseseisvuse ja sõltumatus taastamist?“. Vastata võib kas „ei“ või „jah“. Lõinud nädalal tehtud „kiir-gallup“ näitas, et 2/3 poolthääle saamine ei peaks olema probleemiks. Ka üllatavalt suur osa Eestis-elavatest venelastest toetab Eesti iseseisvu- se taastamist. Eesti Komitee sei- sukoht referendumi suhtes on en- diselt eitav. Nõutakse läbirääki- miste alustamist Nõukogude Liidu keskvälisusega rahvusvahelise kontrolli all ja Eesti Vabariigi taastamist õigusliku järjepidevuse alusel. Nüüd ent on Ülemnõukogu otsustanud referendumi poolt ja osade eestlaste boikoteerimine võib küsitluse lõppulemst kah-

justada. Eestis tekitas suurt ärevust lääne massiteabest läbijooksud informatsioon, just nagu oleks Ameerika Ühendriikide adminis- tratsioon Nõukogude Liidu juhtkonnaga sõlminud Balti riikide kohta salakokkuleppe. Sellise informatsiooni edastasid moodunud nädalal Associated Press ja France Press. Teates on öeldud, et USA's visiidil-viibinud Nõukogude Liidu välisminister Aleksandr Bessmertnõi ja James Baker sõlmisid kokkuleppe, et Moskva jätkab Ameerika Ühen- riikide poliitika tunnustamise Pär- sia lahe sõjas ning vastutasuks lubab Washington loobuda Mosk- va kriitiseerimisest Balti poliitika ja Leedus ning Lätis relvajõu kasutamise pärast. Selle salalep- pingu põhjal annaks Washington Kremli vabad käed Balti riikidega ümberkäimisele. Senini ei ole Associated Press ja France Pressi teade mingisugust kinnitust leidnud. Ameerika Ühendriikide suursaadik Nõukogude Liidus ütles moodunud nädalal Arnold Rüütliga kokkudes, et Ameerika Ühendriigid jälgivad pidevalt Balti riikides toimuvat ja ei tagane oma senistest seisukohtadest. Niisil jääb lootet, et teade salalep- pingust oli vaid ajakirjanike ülipüüdlikkus põneva informatsiooni edastamiseks.

Majanduskriis Eestis süveneb. Teatavasti külmutas Eesti valitsus Interrinde rahustamiseks hindade tõusu Eestis. See tähendab aga Eesti tööstusele peatset pankrotis- tumist. Tooraine, mida peamiselt Nõukogude Liidust saadakse on viimasel ajal kallinenud 25 korda ja kui Eesti ettevõtteid ei saa oma kaupade vastavalt (kallimalt) edasi müüa, siis pole pankrotist pääsu. Eesti tööstusminister Jaak Tamm lubas tagasi astuda, kui valitsus koheselt hindade kulmutamist ot- sust et muuda. Hinnapolitika ka- hatakse Toompeal arutama esmas- päeval.

Eesti Ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel viibib praegu Shevitsis, maailma majandusfoo- rumi aastakoosolekul. Arnold Rüütel on seal aukülalises ja ei kuulu Nõukogude Liidu ametliku esinduse. Balti probleemide on Shevitsis palju tähelepanu pühenda- tud, koosoleku raames toimus Arnold Rüütli pressikonverents.

Kuigi otsuse sõjaväelise sekumise otseist paistab Eestis vähemalt selleks korraks lõp- penud olevat, pinge ühiskonnas ei kahane. Veel ei ole selge kui aktiivselt hakkab Moskva Eestis

(Järg lk. 4)

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendipäran- dused ja mälestusfondid on tulu- maksuvabad. Suunake oma ane- tused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kvitjungi saamiseks. Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Vastu võetud Eesti Kongressi III istungjärgul Tallinnas, 27. oktoobril 1990

Saarlaste ühingu suurejooneline juubelisündmus

Küünlapäeva õhtul tähistasid Toronto saarlased oma Saarlaste Ühingu Toronto 35. aastapäeva. Jälle oli Eesti Maja suur saal osavõtjate kitsaks jääv, 400 inimese hulgas oli ka rühkest lähemalt ja kaugemalt, ka kaugel kodusaarelt tulnud külalisi. Nende hulgas EV Ülemnõukogu saadik Jyri E. Pöld, lauljatar Heli Lääts, pianist Peeter Saul ja kodusaarega sidemepidaja Oskar Toompu.

Kavalise osa avas ühingu esimese Volli Gustavson, tervitades külalisi maailma suurima maakondliku organisatsiooni poolt, kes on säilitanud kodusaare traditsioone. Kohe alguses andis ta teenelise liikme märgid ja vastava diplomid üle kauaegsele juhatusliikmele Hilda Härmile ja Silvi Niidile.

Järgnes juhatuse, au- ja teeneliste liikmete austamine. Esimene esimees Robert Kreem, aulige Emmanuel Lepik, Arni Käärid, Imant Meier, Ludvig Raun, vanim aulige Madis Pecker, Lembit Kolk, Arnold Kapp, Sergius Laaniste, Albert Reinsoo ja Lembit Riis kutsuti ette, kus igale Leida Helge kinnitas rinnale vange nelgiole ja esimese avaldas tinnu saarlasliku käesurvega.

TERVITUSI JA EUDUSOOVE

Tervitust oli saatnud Saarlaste-Hiidlaste Selts Göteborgis, Võru- laste Koonid Toronto, Vancouveri saarlased, misjärel Eesti Vabariigi aupeakonsul Ilmar Heinsoo ütles tervituse, nenides et saarlased lihtsalt on paremad. Ta on neid pikka aegade jooksul tundma õppinud paremast küljest. See Eesti Maja poleks teoks saanud kui saarlased poleks appi tulnud ja selle valmis chitand, kus nüüd saame oma kultuuri viljele ja kodumaaleste näidata, et see on vaba maailma kultuurikeskus. Ta rõhutas kodumaa eestlastele, et saarterahva aktiivne tegevus on teostunud nende hingelise ja füüsilise juu tõttu. Siin on nad mitmed Toronto linnasoad üles ehitanud. Ka kodumaa on nad oma tööga teistest ees ja lõpetas saare lauliku sõnadega: „Sulle kodusaar kõlab mu kiituse laul...“ ja soovis õnne SÜT-le.

Maakondliku Esinduskogu ja Muldike Selti nimel tervitas esimees Johannes Vihma. Ta tervitas kõigi maakondlike organisatsioonide poolt, kes on uhked saarlaste ühingu tegevuse üle, mis on maakondliku tegevuse hälliks Kanadas; selleta poleks olnud maakondlikku tegevust, saarlaste eeskujule järgnesid teised ja lõpetas siis õnnitlusega.

Hiidlaste Selti nimel tervitust esimese Edgar Liik. Ta ütles, et aastate jooksul on vanema vengah olnud hea vahedok ja koos korraldati Soela väina õhtu Eesti Maja tuluhoone. Saarterahval on olnud ühine saatus, nad olid olnud üksiks ja aknaks maailma 1944. a. põgenemise ajal.

V. Gustavson luges ette Saaremaalt saadud Lääne-Eesti Arstide Selti kirja kõigile arstidele, paludes neid Rahvusvahelise Punase Risti poolt pöörduda vägivalla lõpetamiseks, sest vaid kohene abi saab aidata.

R. Kreem lasi ringi käia märgurkja Kanada peaministrile Brian Mulroneyle, mis oli koostatud SÜT 35. aastapäeval. Selles tänati peaministril allsurunud rahvastele annud abi eest ja avaldati lootust, et tema positsioon annab täieliku vabaduse Eestile, Lätile ja Leedule.

KÕNE SAARLASE ETTEVÕTLIKKUSEST

Praost Emanuel Lepik pidas kõne, elustades ühe Viljandimaalt tulnud seppa, Aadu Kingissepa elu, kes tuli Suuremõisa seppaks, kuid varsti rajas Kuressaare lähedale Marienhalhi põllutööstuse tööstuse. Tegi mõisale põllutööstust, viljapeksumasinaid, elades töekspidamise järgi, mitte kunagi sakale usalduslikult kätt andma. Tal oli viis poega, neist vanuselt teine, Johannes jäitis Kuressaare ajalukku tugeva jälje. Oli tugev rahvuslane ja eesti vaimu eest võitleja.

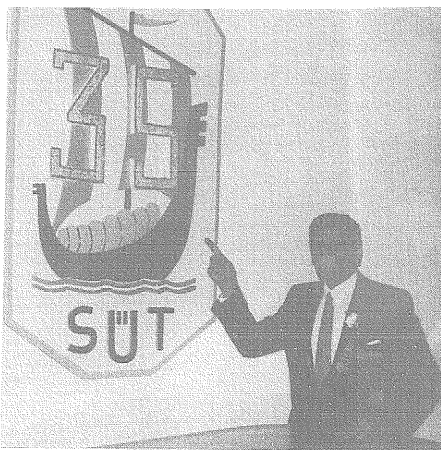
Kuressaare, kus saksa vaim juhtis majandus- ja kultuurielul, käisid Marienhalhis J. Hurt, J. Tõnisson, O. Kallas jt., kelle kaudu sai ka J. Kingissepi erilist hoogu eesti asja eest võitlemisest. J. Tõnisson andis nõu ühiseetevõteteks. Peale 1905. a. mässu loodi Kuressaare Eesti Selt, kus oli mitmeid aktiivseid inimesi. Kutsuti ellu laenu- ja hoiutusi, hakati poliitiliselt tegutsema ja 1906. a. valiti Kuressaare linnavalikogusse kaks eestlast, üks neist J. Kingissepp. Kui tegevus muutus selti ümber elavaks, osteti oma maja, mis oli pööranguline seim Kuressaare eesti ajaloos. Eesti vaim sai sisse tegevushoos, eestlased sai elu-ühiseks. Peale Vabadussõda tuli loobuda põllutööstuse valmistamisest. 1944. a. lahkmise järel jäitis Marienhalhi viimane peremees koduga jumalaga, kui Armin asus Rootsi poole. Seal astuti 6—7 aastat hiljem Kanadasse.

Nüüd puhkab viimne Marienhalhi peremees York'i kalmistul. Marienhalhi on lagunenud, kõik kõnele hääbumisest ja kadumistest, aga viis mõtte sinna, et ärgem unustagem meie maapinda ja saari, mis on alles.

SÜNDMUSE MUUSIKALINE OSA

Möödunud aasta küünlapäevapeol tõrkas mõte tuua juubelaastapäevaks esinema saare lauljatar Heli Lääts ja tänava saigi mõte teoks. Suure aplausi saatel tuli lauljatar lavale, kaasas tervituslaski Tallinna Saarlaste Ühenduselt ja selle esimehelt R. Tammerkilt ning Saaremaa maavanemalt Ants Tammeleht. Tervitust oli koostanud kirjanik, kirjandusteadlane ja Tartu ülikooli õppejõud Juhana Peegel, õeldes et saarlane on visa, nutikas ja lõõb igaal pool läbi. Lauljatar tänas, et nii kaugel kodumaalt olete saarlasteks jäänud ja saare rahvapärismi edasi olete kandnud.

Tuvutustas siis end ja oma saatjat, abikaasat Peeter Sauli, kellega koos on 33 aastat elanud; neil on kaks poega ja kaks poja poega. Alustas siis esimese lauluga, milleks on Tallinna Saarlaste ühenduse hümn „Meie isad ja emad olid saarlased“. Järgnes Arni Kaalu — V. Ojakäärulaul „Lahkumine Saaremaalt“ ja Lembit Riisi — Arni Käärilaul „Saare, mu kodupaik“. Pärast lilli esitas veel ühe marulise

Saarlaste Ühingu Toronto asutaja ja esimees esimese Robert Kreem 35. juubelisündmusel. Foto: H. Oja

polkaviisi, millele ühtki saarlase pidu ei peetavat.

Juubelipäevaks moodustatud „Saare ansambel“, kuhu kuulusid Meida Liipere, Lilly Kastelic, Evi Valge, Nelly Hubel, Helmi Leemet, Viive Must, Heino Arro, Arnold Kapp, Harold Kivi, Mihkel Leemet, Aleks Liipere ja Lembit Riis, laulis V. Gustavsoni juhatusel ja tema orkestri saatel Olev Sau — Peeter Önapuuri „Sörve laul“, J. Saare—Uno Naissoo „Mu kodu“ ja A. Usin — O. Sau „Me tuleme“.

Bariton Andres Raudsepp laulis, Tiina Kikk saatis akordionil „Porokarjus“, H. Meri „Kallurite laul“, inglise viisile kohandatud A. Raudsepp laul „Meremehe naljalaul“ ja P.E. Rummo—U. Naissoo „Põgene vaba laps!“.

KODUSAARE TERVITAJAD

Kodusaarelt tõi tervitust EV Ülemnõukogu liige Jyri E. Pöld, kes ütles, et tal on heameel tõdeda, et siinsed saarlased on alal hoidnud armastust ja austust väikse kodusaare vastu. Siinse ühingu eeskujul on tekkinud saarlaste ühendused ka Tartus, Tallinnas ja Pärnus. 35 pikka aastat on siin kodukolde siset alal hoidud, elavana ja tulusdeltavana. Tahaks soovida, et see siset elu kustus ka järgnevatel aastatel ja aastakümnetega. Kodu-Eestis elatakse praegu ärkamisajaks, kuid ometi jälle, otsekui möödunud vabadusvõitluse eeskujul on eesti rahvas asunud taas vabastama oma riiki võõra

võimu alt. Tahame vaba rahvana elada oma esisade põlisel maal. Lõpuks andis edasi saarlaste Ülemnõukogu presidiumi esimehe Arnold Rüdli ja Saaremaa volikogu tervitused lootusega, et kohtutakse eeloleval suvel Saaremaal.

Viinaseks tervitajaks oli kodusaarega sidemete pidaja Oskar Toompu, õeldes et armastust on püütud tõlkida, aga just täna õhtul on seda näha Saaremaa vastu saare rahva poolt. Kodusaare rahvas on täna teiega ja andis üle tervituse, meeneid Pärnu Saarlaste Selti ja Kuressaare raamatukogul, tänaks neile saadetud raamatute eest.

Siis kutsuti ette R. Kreem, A. Käärid ja V. Gustavson, kellele anti üle Eesti Tammehelgi kingitusel ja soovid „et oleksite tugevad ja hea tervise juures tulevikus tööks ja tegevuseks.“ Vastusaks andis V. Gustavson tervitajale üle „Eestlased Kanadas“ II köite.

Ülejäanud pidu läks V. Gustavsoni orkestri saatel, oli loterii ja osavõtjate vahel loostiti välja reisibüroo „Intra“ ja Fimari poolt annetatud auhind — sõit Saaremaale ja tagasi, mille võitis Henry Raun (mille Leiti Hõbe oli SÜT-le korraldanud).

Toronto Saarlaste Ühingu juubeli puhul oli Saaremaal ilmunud ajalehe „Meie Maa“ erinumbr, milles oli artikleid Saarlaste Ühingu ajaloost, ülevaateid ja õnnitlusi. Seda oli kodusaarelt kingituseks kaasa toodud. HO

Viimaseid uudiseid

(Algus lk. 3)

rakendama Gorbatschovi kahte viimast ukaasi. Kuigi Gorbatschovi määrusega pidid alates 1. veebruarist kõigis Nõukogude Liidu suurimates linnades tänavatele tulema sõjaväelised patrullid, Tallinnas neid veel seni näha ei ole. Selge on see, et kuritegevuse kasvuga põhjendatud sõjaväelise kontrolli kehtestamisega püüab Kremli ära hoida võimalikke rahumeelsete ülestõusude. Sõjaväel on lubatud rahva laialiajaliseks kasutamiseks soomustransporditööriistu, tulirevi ja kõiki teisi nende arsenalis kuuluvaid vahendeid. Eesti valitsus on küll avaldanud Gorbatschovile ägedat protesti ja Eesti siseministerium lubanud, mitte sõjaväeliste patrullidele osaleda, aga sõjaväe tänavatele-tuleku oht püsib endiselt.

Teises ukaasis lubab Gorbatschov, nüüdsest peale KGB'i ja siseministeriumi sekku kõigi ettevõtete äriajadesse, kontrollida firmade raamatupidamist ja kirjavahetust, et vältida, nagu öeldakse ukaasis, majanduslike kuritegudega. Bolshevistikust mõistes ei ole aga mingisugust vahet majanduslikul kuritegevusel ja reaalset äritegevust, mis ju sotsialistlikku plaanijamandust eirates ongi kuritegelik. Niisiis on Gorbatschov otseselt ähvardanud tärkavat eraettevõtet, Eesti KGB juhtkond eitas selle ukaasi senist rakendamist oma töös.

Tallinnas peeti mõni päev tagasi kinni kaks kodaniku, keda kahtlustatakse kahe Rootsi ametiühinguliidri tapmises. Siseminister Olev Laanjärv teatas, et senini kogutud süüteoideid alusel on kaks kinnipeetud otseselt või kaudselt selle veretööga seotud. Täpsemad andmed kinnipeetute kohta ei ole avalikustatud, sest uurimine jätkub. Endiselt viibivad Tallinnas ka Rootsi kriminaalpolitsei inspektorid. Esialgu peale roostlaste tapmise avalikkuse tulemist levinud arvamust, et tegemist on KGB provokatsiooniga, ei ole senini kinnitust leidnud.

Eesti Raadio uudistetoimetuse vahendusel
NEEMAE RAUD
(03-02-91)

HAMILTON TRAVEL LIMITED

764 Barton Street East
Hamilton, Ontario Reg. no. 1035999
Tel. 549-4149 või 549-4140

Meie eriala on Ida-Euroopa maad, Kanada külastajate kindlustused (Blue Cross, 21st Century) Bussi transpord Montreali ja tagasi. Korraldame reisiisega ühenduses olevad vajalikud dokumendid. Pakkide saatmine Eestisse.

RENTIDA

1 magamistoaga korter mõõbliga või ilma Eglinton ja Victoria Park Ave. rajoonis. Tel. 757-2651

MÜÜA

Eesti Kodu

1 magamistoaga korter
Tel. 282-5118, 499-3406

VAIMULIKUST PERSPEKTIIVIST

„Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!“ ei ole Jumala soov, vaid Tema käsk meile! Kõnu mitte tähtne tähendab surma!

„Nõnda on kirjutatud ja nõnda pidi Kristus kannatama ja surma- nist üles tõusma kolmandal päeval, ja Tema nimel peab kuulutama meieleparandust pattude andeksandamiseks kõigi rahvaste seas.“

Luuks ev. 24:46,47

HARRY ELLER, GRAFTON, ONT., KOK 208, CANADA

SUITSUTATUD LÕHE, ANGERJAD JA HEERINGAD
JA VEEL 12 ERINEVAT SORTI SUITSUKALA
SUITSUKALKUN

EXCLUSIVE DELICATESSEN CO.

43 Mulock Ave., Toronto, Ont. M6N 3C3

Telephone 766-6007

Keith Jackson

Mis juhtus kahe Rootsi ametiühingulasega Tallinnas

Selle kohta kirjutab Rootsi ajalehemees Jan Lindström 25. jaanuari „Expressen”i¹ erinumbris (meie tõlge):

**„NAD JÄETI SUREMA
PRÜGIMÄELE!**

55-aastane Bertil Whinberg ja 47-aastane Ove Fredriksson surid prügimäel Tallinna linnaserval. Üleni verised ja teadvustelud pärast raskelt peksa saamist jätsid röövlid mõlemad ametühinglased sinna surema. Arvatavasti ärkasid mehed üles ja püüdsid sealt minema pääseda, kuid ei olnud selleks enam võimalised. Sest õõ oli külm – politseivõimud Tallin- nas arvavad, et mehed lihtsalt kül- musid surmusk.

Ehitustöölise-ametiühingu spiiker Bertil Whinberg ja Puutöölise-ametiühingu spiiker Ove Fredriksson leiti surnult pärast seda kui keegi anonüümne isik telefoniteel umbes kella 12 ajal (päeval) Tallinna politseisse helistas.

Mehi oli nähtud viimati umbes kella kolme ajal hommikul oma hotelli ees (Virus), kust nad olid lahkunud pärast keldrikorrusel asuva öökliubi külastamist, kus nad nägid varietee-etendust.

Ühe kelneri jutu kohaselt olevat nad lahkunud koos paari teise isikuga, kes ei kuulunud nende rootsi kaasreisijate hulka.

Whinberg ja Fredriksson jõudsid Tallinna kesknaädla pealelõunad, et püüda luua kontakte kohalike ametiühingu-kollegidega. Whinberg oli neist kaheks kõrgemal kohal, kuna tema oli spiikeeriks Põhjamaade chitus- ja puuvõõlõist ametiühingufõderatsioonis. Peale nende kahe mehe kuusis delegatsioonid veel Anita Normark-Wetterberg (fõderatsioonid peasekretõr) ja Alf Altpõe (peasekretõr rahvusvahelises fõderatsioonis). Need kahe viimastõi käinud õõkõlubis kaasas.

Whinberg ja Fredriksson röövi-
i paljaks — politsei leidis ainult
ihe taskuraamatu telefoninumbri-
ega ja Ove Fredrikssoni Rootsi
passi.

Üks mestest oli mõrvakohal
urnuna oma aluspussis, teisel olid
eljas küll püksid ja pintsak, kui-
all puudus mantel – ning kum-
malgi ei olnud jalas kingi või
sappaid. Nad olid ilmselt üma-
keks löödud ja jäetud teadvetuselt
prügimäele lamama. Öö oli jää-
lõhn, põhjatuulega merelt. Põli-
t ei arvab, et nad külmusid suru-
ks. Kriminaalpolitsei päälk
olek Popko, kes reporterile õhtu-
oolikut mõrvapaika näitas, ütles:
„Siin lamas Fredriksson külmud
liival. Whinberg oli teiselpool
raavi, poolestsaadik vees, kase-
kaks

Laipade leiuohtade vahemaa li umbes 15—20 meetrit, kraavi pool vett täis, jäätanud kaheviitegi ei tea täpselt, mis juhtus, kuid teatud jäljed näitavad, et mehed püüdis kuritöökohtalt murema roomata. Popko ütles: „Arvatavasti ärkisid nad üles ja tahtsid ära minna — kuid ei jõudnud. Nad olid liialt rängalt liiusaanud. Öösel oli neli või viis kraadi külma, ja veel tuul sinna suured.“

ühil üles „Expressenile“: „See on kõige hirmsam kuritegu mis on Eestis toimunud — ja võib-olla terves N. Liidus — viimaste aastate jooksul.“

Ta ise oli olnud üks esimestest politseimeestest mõrvakohal, mõned kilomeetrid Tallinna keskusest, Kopli poolsaarel piki Paldiski maanteed. Seal lähedal asub suur liivamägi, kust veokid toovad teedeehituseks liiva. Liivamäe serva mööda jookseb külunud tee, vana supuslahe suunas mis on nüüd suletud saastatuse tõttu (Stroomi rand).

Freddriksson lamas keset teed ja Whinberg poolset saadik vees teisel pool kraavi. Kogu piirkond on täis äravistatud objekte – see piirkond on päriselt mitteametliku prügimaana kasutata. See on ka tunduvalt kohalikele mustale turule ja isegi igasugustele mafia-äriäridele. Ütleb politseijõüm Juri Pihl: „Alguses arvasime, et üks neist veel elab – Whinbergi keha oli veel soe. Kutsusime ambulantsi, kuid naine leidsid et mees oli siiski surnud.“

Kell 12.45 helistati Rootsi konsulaadile Tallinnas, kuid konsul Hakan Damm oli läinud lõunale. Alles kell 15 sõitis ta kohale mõrvaplatsile. Laibad olid siis veel seal. Konsul jutustas „Express-nile“: „Ma pidin neid identifitseerima — kuid ma ei tunne ju neid, ma pole neid kunagi varem näinud.“

Anita Normark-Wetterberg ja Ulf Asp pidid selle töö ära tegema. Kuid nad ei tahtnud sellest rääkida. Surmapõhjused ei ole veel teaduslikult kindlaks tehtud.

Abi-poliseitsem Pihl lubab, et niipalju mehi kui tarvis kasutatakse asja uurimiseks ja süüaluste leidmiseks. „On varemgi juhtunud, et turiste on röövitud, kuid kunagi varem pole keegi neist surma saanud.“ ütleb Pihl.

Hiljem räägiti veel siseministri asetäitja Vello Rikkas'ega, kes võtab uurimise üldjuhtimise enda kätte. Temaga koos töötavade abipolitseiülem Pihl ja kriminaalosakonna ülem Popko. Nad lubavad 50 meest asja uurima panna. Pihl arvab, et mõrvarid olid juhuseltsijad, muidu oleks nad olnud paremini ette valmistatud. Nüüd olevat lahtised vaid küsimused:

Kas sõitsid ametiühinglased oma saatjatega (kuuldavasti naissoost) mõrvakohale, kus neid röövlid ees ootasid?

Või juhtus röövimine mujal ja
uimaseks löödud mehed viidi
hiljem sinna liivamäe all asuvalle
prügimäele?

Kriminaalpolitsei osakonnajuhtaja küsib Rootsi reporterilt, kui tähtis mees see Whinberg öieti oli. Kui ta saab vastuseks, et ta oli üks praeguse valitsuspartei juhtimataid isikuid, raputab Popko kurvalt pead. Ning ütleb: „Nojaa – aga isegi kui ta ei oleks olnud selline tähtis mees ja nii hästi tuntud, töötaks me me asja kallal sama usinasti. Sest on mõeldamatu, et küllalise Eestisse peakim ole eludega riskeerima.“

Eesti välisminister (Lennart Meri) kes just samal ajal oli külas-
reisil Rootsi, olevat palunud
Rootsi politseilt abi mõrva-asja
lahendamiseks. Ning seda olevat
a laharud.

Tōlkis A.T.

Vello Rikker ja Jüri Pihl

Vasakul Whinberg, paremal Fredriksson

Hamiltoni vastus kommunistlikule terrorile Leedus ja Lätis

Üritus oli jagatud neljaks alaeetvõtteks. Esimesena demonstratsioonist osavõtt Toronto USA konsulaadi ees, teiseks leinajumalateenistus leedu kirikus, kolmandaks demonstratsioon pühapäeval, 20. jaan. Hamiltoni linnavalitsuse ees ja viimaseks leinajumalateenistus laup. 26. jaan. läti kirikus Hamiltonis.

Toronto demonstratsioon õnnestus ülihästi, kahjuks korraldajad ei kasutanud ära kohalolevat rahvamassi suuremaks propagandaks. Hamiltonist sõitsid lätsed ja leedulased bussidega, kuid Hamiltoni eestlasi oli napivõitu. HEVÜ lippu kandsid H. Lember ja E. Lindaia.

Leedu kirikus toimunud leinajumalateenistusest võtsid osa peamiselt leedulased. HEVÜ lipu kandis H. Lember ja HES Segakoori lipuga oli altari ees F. Koger.

Pihipäevane demonstratsioon oli organiseeritud uue rühmituse poolt – „Leedu Kriisi Komitee”. Kahjuks ei kasutatud ära kohaliku ida-euroopa rahvaste organisatsioonisi SEEN – kellel on olemas head sidemed kõikide rahvusrühvidega, samuti ka poliitikutelastega. SEEN'i esindajana võttis demonstratsioonist osa organisatsioonisi sekretär E. Lindaja. Osavõtjaid oli 1000 ringis. Kohal oli isegi Hamiltoni TV jaam CHCH 11, näidates sündmustest lühidalt ka oma õhtuses saates.

Kokkuteel algas osavõtute organisatsioonide lippude defileerimine. O Canada laulmisele järgnes palvus kohaliku leedu kirikuõpetajalt. Teadustajaks oli tulnud eestlanna M. Koger and sõna Hamiltoni linnapea R. Morrow'le, kes toonitas, et kokkapealne linnavalitsus püüab kaotada taltalaste ettevõtmisi ja Kuveidi kriisi tõttu pole taltalaste probleemid maailma avalikkusest kõrvale liikutud. Loodame, et peatselt koos teiega pühitseme siin vabaduse saabumist terves Baltikuumis. Aidaku teid Jumal selle saavutamisel! lõpetas linnapea sõna sõnavõtu.

Osavõtjate hulgas oli ka valit-
suse esindajaid: dr. R. Allan MPP
(Ham.), Stan Keyes — MP (Ham.
West), B. Phinney — MP (Ham.
Mount.), R. Johnston — endine

MPP (Scarb. West), linnarahvas-
M. Kiss. Baltisai esindasid koma-
leedid seltsis esimehed; eestlas-
H.E.S. esimees dr. R. Tili
Sõnavõttejate esimehed, dr.
Allan, nentis, et vabaduse saavu-
tamise iga sammu peab kaitsma.
Loodame, et saame teile selles
abiaks olla. Leedu seltsi liige
selgitas pikemalt juhtunut Leedus.
samuti mainis põgusalt kok-
kupõrget Rias. Stan Keyes
nimetas, et Gorbatschovi väed
tungisid „tagaüks kaudu“
kallale ajal, mil maailma silmad
olid pööratud Kuveidi probleemi-
le. Vahepeal teadustaja juhtis
tähelepanu väikesele elupaale
mikrofonil kõrval ja palus lastel,
kes olid ette kogunenud, asetada
pool 14 musta lindi meenutusse-
kujulisi lindi riikides. Samuti
juhtuskõneleja sidus paale valge
lindi tuleviku lootuse sümbolina,
et kord jõuab ilms, mil see iga-
jalas puu on kaetud üleni valgete
lindidega.

Kõnelejaks oli R. Johnston, kes hiljuti Ontario valitsuse esindajana oli saadetud Leedusse ja hil-

SOOME ETT
NORTH
INTERIOR

**INTERIÖR
CONTR**

- VÄRVIMINE
- „DRYWALL“
ÜMBEREHIT

Helistage NILS

„Loodusereostus
Eestis“

Nõukogude allveelaeva nafta-
lekke tagajärjel jooksis Hara lahte
1421 kilogrammi diiselmootorit.
Balti laevastiku juhtkond on selle
omaks võtnud ja Eesti valitsus ka-
vatsuse tekitatud kahju hüvimeks

Lühivõudis

WASHINGTON (New York Times) — Iraani president Hashemi Rafsanjani pakkus end vahendajaks USA ja Iraagi vahel, et Pärsia lahel vahearu saavutada. Kuid USA ametiisikud vastasid, et seal pole midagi „vahendada“ — kui Iraagi väed Kuveidist lahkuvad, alles siis saab mingist „vahearu“ rääkida. Kuid Iraanil endal ei ole diplomaatilist esindust USA-s, olevat sealne välisminister Saadun Hammadi selle plaaniga juba Bagdadi sõitnud.

 **MAALRI- JA
REMONTTÖÖD**
elumajades ning büroo-
ruumides. Nõuanded
ruumide kujundamiseks.

Hel. AARNE
(416) 488-3637
A. Vahtra Contracting

jem siis Lätti ja Eestisse. Too küllaski juhtus just ajale, mil vene tankidega rünnati valitsusasutusi Viinluses. Ta mainis, et surmune ja vigastatute arv on kindlasti suurem kui avaldatud, pealegi sellest ajast saadik on 65 inimest juha jäljelt kadunud. Leedu rahvas leidis, et suviga tehti 1940.a. venelaste sissetungi- ga. Nüüd tahavad nad maailmale näidata, et seda viga enam ei korrata! Need 14 linti on sümbboolselt tõendiks selle otsuse ette langetamiseks. Kelle süüks seda siis ajada kui president magas? Ontario provintsi valitsus soovitas ka keskvallitsusel katkestada toetus- aktioon N. Liitu ja kohe. Aeg on ärev ja kardetakse uusi rünnakuid sõjaväe poolt. Balti rahvad kudu- maal loodavad välisliha toetuse- le, eriti baltlastele lüües, teades siis, et neid pole unustatud nende võitluses! — lõpetas kõneleja oma sisuka ettekande. Järgnes kitarriso- loodu leedu noore esitaja ja de- monstratsioon lõppes Balti rah- vushümneidega.

E.L.

SOOME ETTEVÖTE
NORTHTOWN
INTERIOR
CONTRACTING

- VÄRVIMINE
- TAPEETIMINE
- „DRYWALL“
- JUURDEEHTUSED,
- ÜMBEREHITUSED (köögid, vannitoad j.m.)

Helistage NILS 731-9188

„Looduseriostus Eestis“

Moskvalt sisse nõuda 100 tuhande rubla suuruse kahjutasu. Kui Saddam Hussein mürgitab praegu Pärsia lahte, siis teeb sama Nõukogude sõjavägi Eestis — mitte küll tahtlikult, aga suure terrorlageduse tagajärjel.

Eesti Raadio uudistetoast
vahendas NEEME RAUD

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE“

SPORT

Kas Paavo Nurmi pruukis hormone?

„Olen kasutanud Rejuveni ja mind on hämmastanud selle suurepärase virgutav mõju organismile. Usun, et pika ja raske võistlustuhooga ajal on sportlastel Rejuvenist palju kasu, sest see tugevdab ja säilitab elujõulisust ainulaadsel moel.“

Rejuven sisaldas testosterooni ehk meessuguhormooni. Avaldusele on alla kirjutanud Paavo Nurmi.

Rootsi ajaleht „Dagens Nyheter“ teatab, et Nurmi allkirja on antud 12. märtsil 1931 Turus ning samal aastal avaldati ülaltoodud avaldus ajalehes „Idrottsbladet“.

Samas lehenumbris kiidavad Rejuveni ka Rootsi tippsportlased Sten-Pelle Peterson ja Nils Engdahl.

Paavo Nurmi puhul ei saa rääkida keelatud ainete kasutamisest, sest anaboolsed steroidid keelati alles 1975 aastal. Rejuveni oli Saksamaal valmistatud ravim, mida Rootsis võis apteegist vabalt osta kuni 1938. aastani.

Soome dopinguvastaste toimikonna juhataja peaarst Timo Kuurne ei oska öelda, kas Rejuven avaldas mõju ka Paavo Nurmi tulemustele.

„30-ndatel olid hormoonid hoopis teistsugused kui praegu. Enne kui võib rääkida aine mõjust tulemustele, tuleb teada selle koostis ja puhtus.“ tõdeb Timo Kuurne, kes on veendunud, et hormooni hakati spordis üldiselt

Paavo Nurmi

kasutama alles 1960-ndatel aastatel.

Professor Herman Adlercreutz usub, et Rejuveni mõju oli rohkem psühholoogiline.

„Kui Rejuveni ka oli testosterooni, siis oli seda ni vähe, et see ei mõjundnud organismi hormonaal-tasakaalule.“ arvab H. Adlercreutz.

Suu kaudu sisest võetud aines olnud testosteroon hävis suures osas soolestikus ning verre võis seda jõuda tühiselt vähe.

Paavo Nurmi võitis oma karjääri jooksul kümne olümpiakulda ning püstitas 20 maailmarekordi. 1931. a. tehtud avaldus ei anna alust oletada, et Nurmi seda ainet ka varem kasutas. Tegelikult aga

Spordimärkmeid

Saksa kergejõustikustatistik Jens Schultz võitis kokku, et kümnevõistluses maailmarekord kümnevõistluses näidatud parimate üksikulemuste põhjal oleks 10 078 punkti. Üksikud parimad tulemused on aga sellised: 100 m — Thompson 10,26, kaugus — Thompson 8,11, kuul — Kirst 17,40, kõrgus — Schenk 2,27, 400 m — Toomey 45,68, 110 m t — Babii 13,84, ketas — Demmel 52,98, teivas — Brites 5,70, oda — Connolly 74,34 (vana odaga viskas L. Hedmark 81,14), 1500 m — Peter 4.05,05.

40-aastane Peter Shilton, jalgpalli rekordirakendajana 125 mänguga Inglismaa koondises, on tasapisi aasumas treeneritööle. Tema saat rahvuskoondise juhendaja Graham Taylori abilise.

Lissabonis suri 60-ndal eluaastal Portugali jalgpallikoondise väravavahi Costa Pereira. Aastail 1961 ja 1962 tuli Pereira Lissaboni „Benfica“ koosseisus Euroopa riikide meistrite sarja võitjaks.

on küsitav, kas ta üldse Rejuveni pruukis. Võis ju tegu olla lihtsalt reklaamtrükkiga. Kindel on aga see, et Nurmi sporditee oli lihenemas lõpule. Aasta hiljem, vahetult enne 1932. aasta olümpiamänge Los Angeleses disqualifitseeriti Paavo Nurmi amatöörspordieskirjade rikkumise eest.

Taas rootslastele poolt päevavalgele tiritud uus Nurmi-skandaal aga ei tohiks tumistada Paavo Nurmi kui suure sportlase oerooli.

Ajalohest „Italehti“

Euroopa Meistritest

Millisel sportlasel on kõige rohkem Euroopa meistri tiitlit? Erinevatel aladel on ühtlast statistikat võimatu koostada, kuid kahtlemata on esimeste hulgas Anton Geesink, kes on Euroopa tšampioniks tulnud tervelt 21 korda. Lisaks on ta kolmekordne maailma- ja olümpiavõitja. 1964 Tokios andis Hollandi džuudomaadlajae jahmunud publikule ja vastastele näitlikku õpetunni ja võitis ülekaalulalt kulla. Ühtlasi oli ta esimene mitte-Aasia päritoluga absoluutne maailma- ja olümpiavõitja. 1964 Tokios andis Hollandi džuudomaadlajae jahmunud publikule ja vastastele näitlikku õpetunni ja võitis ülekaalulalt kulla. Ühtlasi oli ta esimene mitte-Aasia päritoluga absoluutne maailma- ja olümpiavõitja. 1964 Tokios andis Hollandi džuudomaadlajae jahmunud publikule ja vastastele näitlikku õpetunni ja võitis ülekaalulalt kulla. Ühtlasi oli ta esimene mitte-Aasia päritoluga absoluutne maailma- ja olümpiavõitja.

See kord olümpial ei esikoha Nõukogude Liit (ilma Karpovi ja Kasparovita) 39 punktiga, teiseks tuli USA 35,5, Inglismaa 35,5, Tšehhoslovakkia 34,5, Jugoslaavia 33, Hiina 33, Kuuba, 33, Island 32,5, Läänesaksamaa 32,5, India 32,5, Rootsi 32,5, Holland 32,5, Jugoslaavia B meeskond 32,5 jne. Kanada meeskond jagas 25–31 kohta 31 punktiga. Kanada meeskonnas mängis kaasa meile Toronto Paul Kerese mälestusturniiridel tuttav B. Nickloff, ja K. Spraggett, Hebertz, O'Donnell, Herrgott ja Taylor.

Rääkides meeskonnavõistlustest, võitis Eesti meeskond ülekaalukalt maavõistlustel (septembris 1990) Soome meeskonda tulemusga 14,5–5,5. Mängiti kümnel laual, iga maletaja kaks mängu.

TKO

et veel tema eluajal toimuvad tulipudeama pinnal need spordi pidupäevad.

Ajaloo taustal Läti Kütid

Kodumaa on „ajaloo valgete laikude“ kõrvaldamine käigus. Meie rahva usute on „valgeteks laikudeks“ olnud ka kuulud Läti Kütipõlgud, millest juba Vabadussõja ajaloo ridadele lugemise, aga millega formeerimine ja hilisem saatust siiski ihmaseks jäi. Toome käesolevaga ära uustriiki ajakirja „Meie Kodu“ (juuni–juuli 1958, Toronto) veergudel hõmurd artilist, mis kindlasti nõud ka nende poolt, kes seda juhtusid lugema, on juba ammu unustatud.

Oleme elanud oma lõunapoolsete naabrite, lätlaste, sajanede külgele kõrval. Oleme nendega tülitsevad, teinud lepinguid, kannatanud samade vallutajate all, elanud samades põgenikelaagrites, võistelnud võrkpallis ja malemängus; aga hea-aaberlikkusele ja võibolla isegi vergusugusele vaatamata ei saa me teineteist õieti aru. Jutujamiste juures üksikute meie kahe rahvuse liikmete vahel kasutame ja kasutime ka vene, saksa, inglise või kes teab veel mis muud võõrkeelt. Läti keelt oskavad eestlasi on veel vähem kui eesti keelt oskavad lätlasi. See tõttu oleme jäänud teineteise kirjanduse, kultuuri ja ajaloo suhtes võrdlemisi ignoreeritaks. See ignorants (ja võibolla ka kollektivism) torkab silma peagu igast raamatust ja muust ürikust, mis vastavald aineid käsib, kas siis eestlaste või lätlaste pool välja antud. Toon vast siin mõningaid sellised kohad esile, mitte et rahvaste vahel viha-vaenu õhutada, vaid et konkreetsete näidetega oma argumenti mõju tõsta, ja ka näidata, et tüliküsimuste puhul ei saa alati süüdistada peale panna. Aga seda võib igamees otsustada, ja teebki, ja ma kardan, et otsus on, kõigi minu ettevaatusele manitsevatele kõnekäändudele vaatamata, rohkem mõjutatud otsustaja rahvusest kui tema kaineist ja erapooletust mõistusest. Aga ma püüan siiski teha oma parima.

Kõigepealt lätlaste rassiline kuuluvus. Alfred Bilmanis'e „A History of Latvia“ põhjal olevat lätlast üks pikimatest rahvustest Euroopas. Sinised silmad ja blondid juuksed olevat tüüpilise lätlaste (seega lätlaste ja leedulaste) hulgas. Väheimal määral olevat liivlaste (seega soome-ugrilaste) käest hälle silmi ja pruune juukseid pärandud. Nimi „baltlased“ ise olevat tulnud sõnatüvest

„balt“, mis tähendavat „valge“. See nimetus olevat maksnud lätlaste kohta seepärast et põhjapool asuvad soome-ugrilased olnud tõmmud ja mustade karvadega. Isegi Wolfstan'i, britlaste kunagise kuninga Alfred Suure ajaloolase ja krooniku järgi olevat lätlaste maad nimetatud „Whitland“, seega otsene tõlge „Baltija'st“. Ka Balti meri olevat nimetatud selle valgete meeste suguharu järgi, olles esmakordselt tarvitatud Breemeri Aadama, selle kuulsaks kroonikamehe, poolt, üheteistkümnendal sajandil. „Mare balteum“ pani Aadama sellele merele nimeks, baltlaste meri. Nii, kas ajas tõiste eesti meeste vere keema? Oodake, hullen on veel tulemas.

Iga läti talu juurde kuuluvat üks asutus mille nimi on „piris“. See olevat ürgaegne vanade lätlaste pärandus, tüüpiline lätlaste institutsioon mille ni mitemidki naabrid laenu kombel üle võtnud. See „piris“ olevat inglise keeles „steambath“. Niisiis eestlaste kuulus saun, ehk soomlaste „sauna“. Venelaste „banja'st“ veel rääkimata. Kuna 1920 aasta rahvaloenduse järgi oli Lätis 944 liivlast, 7014 eestlast, aga poolteist miljonit lätlast, kes kõik saunas käisid, kes saab selle väite tõepärasuses siis kahelda? On mu lugejadki kõik kindlad, et saun tõesti soome-ugri järgi olevat antropoloogid kindlaks teinud et läti maal-aalad leitud luukeredel on kõige võimsamad ajukambrid kogu Euroopas. Mis siis oli nende võimsate ajudega meestel võimatu? Muidugi pahatahtlikud ülevad, et need luukered võisid ju ka ennemuistsetele liivlastele kuuluda, kes nüüd enam nagunii protesteerida ei saa. Arusaamatusi on ka tekkinud rooma ajaloolase Tacituse'e kroonika tagajärjel. Tacitus nimetab, et Germania põhjapiiril, maailma otsa ligiläbi, elab rahvas nimega Aestii. Need „Aestii“ või „Ostorum gents“ olevat välimuselt ja kommetelt nagu Suvi (rootslased), rääkivat aga keelt mis sarnaneb (vanade) britlaste omale. Nad olevat osavad põllunduse alal, kindvat metsküldi pea külastusi oma kilpidel, vibutavat kohutavalt suuri sõjakirveid, ja kumardavad „jumalate ema“. Mainimisväärsed olevat nad aga eriti selle poolest, et nemad produtseerivat mervikalu, seda kallist ainet, mis oli kallim kui kuld ja mida on leitud isegi vaarade haudades. Bilmanis'e arvates ei oleval need vaigukogud olnud keegi teised kui vanad lätlaste ja kuralased (kurelased). Kurelased ja vanad preislased aga olevat olnud balti suguharu. Ja kuigi mõned eesti ajaloolased ja kirjanemad on tahtnud kurelasi soome-sugu rahvasteks teha, paistab, et lätlastel on siin kahtlemata õigus. Sakslaste „Kurisches

Haff“ on kurelaste järgi nimetatud, Preisimaa vallutamise kroonikas on korduvalt mainitud, et vana-preislased said abi oma suguvendade, kuulsate merdsõivate kurelaste käest, ja vana-preisi keeltest säilivad, kuigi ebatäielikud ja sakslaste poolt moonutatud, sõnakujud liidavad vana-preislased kahtlemata balti rahvaste külge. Ja nendega koos ka siis kurelased, kes olid vana-preislaste kõige ligemad sugulased, mitte üks ainult Bilmanis'e ja teiste läti ajaloolaste põhjal, vaid ka juba vanaaegsete Teutoni rüütliridu kirjanemate järgi. Seepärast teeb lätlasti väga pahaseks, et mõningad ajaloolased ja keeletehned on tahtnud ürglatti asunike teha gootlasteks, soome-ugrilasteks või isegi slaavlasteks. Visla jõel olevat kunagi mingi germaani suguharu kanda kinnitanud, suure rahvastarandamise ajal, ja need nimetatud endid Waki-Goths. Sellest nimel olevat kurelaste kaudu tulnud läti keelde sõna Varci, või Vatz, mis pidavat tähendama sakslasi. Mis aga puutub soome-ugri liivlastesse, kes olevat ennemuiste kogu Lätimaa astunud, nagu saksa filoloog Doering ja soome ajaloolane Koskinen on püüdnud väita, siis selle kohta ülevad lätlaste järgmist: Arheoloogia, antropoloogia ja etnograafia on kõik lätlaste poolt. Filoloogia peale võib ju sellise ülekaalu korral vilistada. Liivlaste eladid küll mööda randa ja püüdis kalla, võibolla uitasid isegi ringi Riia kanda, kes esimesed maaletolevald sakslased neid kohtasid ja nende tõttu kogu maa nime andsid (Liivland või Liefland), aga karutajad ja metsapuhastajad olid ikka lätlaste, kes liivlaste käest ei võtnud muud kui ehk nende hädalid silmad. Isegi Pihkva (Pskov) kuulus kord lätlastele, Pleskava nime all. Aga paraku on praegusel ajal melle, põgenikele, üksiküksi kes kelle silmades värvilise võitis, ja kas Stefan Rabe (või Ronga Tervan) oli lätlane või eestlane. Saksakeelne tolleage lendeht kinnitab esimest väidet, kutsudes üles lätlasti rootsi sõjaväelase astuma (Pohjasõja ajal), et Riia kandi melle Ronga Tervani kombel venelastele igavest põõna panna, kes teatavasti rootslaste sõjaväe vene vägede selja taha juhtis, seal kuskil Virumaa kandas. Kuidas lätlane Virumaa metsi ni hästi tundis, selle jätan ma ajaloolastele vaielda. (Järgneb)

„VABA EESTLANE“ on valvel eestlaskonna üldhvide eest!

kirjandus • kunst • muusika

Ao Vaks — väliseesti lastenäidendite meister

Aastaid on Stockholmi Eesti Algkooli jõulupuul esitanud Ao Vaksi jõulunäidendeid. Ta on tuntud noortejuh, lastesõber ja lasteatrari entusiast, kes on osanud lastele lähedase aine jõulumotiiviga siduda. Aastaid on ta ise olnud näitejuhiks, abikaasa Öilme aga olnud kostümeerijaks. Möödunud jõulude eel toodi lavale jõulumäng „Tütarlaps jõuluinglelt“. Seekord olid lavastajaks Piia Paljak ja Anne-Mari Asker, tegelasteks kooli õpilased. Näidend kujutas elavat turpilpi mitmesuguse tegevusega, kus muutis jõuluingleid tütarlaps.

Ao Vaks on sündinud 17. septembril 1912 Tartus näitleja-näitejuhi ja kirjamehe pojana. Isa pärastõnna on ka poeg viljelnud kõiki neid alaseid, on töötanud ajakirjanikuna, toimetajana, näitejuhina, olnud näitleja Eesti Draamateatris ja Noorsoo Nukuteatris. Selle kõrval on olnud ka asjalikemais ametis, töötanud meremehena ja laevamehena, on olnud noortejuh, kes ise alustas skautlust nii maa- kui ka meriskaudina Narvas ja sidus skautliku tegevuse teatriloomisega. Narva Skautide Maleva Metsateatril kirjutas ta oma esimese lastenäidendi „Jõulutaadi lossis“. Sellele järgnesid noorsoonäidendid „Pastlaküla poisid“ ja „Tsirkus“. Narva Metsateater sai kuulsaks vajalike sündmuste-olekuid oma „Surnute kätemak-suga“. Narva gümnaasiumis õp-piv noor oli aktiivselt tegev skaut-lenisega ja survel teenis raha laevamadruse, mille kõrval kirju-tas lühijutte ja lõkkehäkkandeid.

Asudes Tallinnas oli ta meri-skautide juhiks, mitme ajakirja kaastöölise, näitejuhi ja ajakirja-ni ning toimetaja. Nii oli ta läbi-nisti tuttav noorteraamatu ja -näi-dendi aineks vajalike sündmiste-ga ja teatriloominguga, mida oli õppinud Tallinnas teatrikoolis. Sel ajal kirjutas ta lastenäidendi „Hundiküti“, mille ise Pelgulin-ga algkoolis lavastas. Ka kirjutas ta esimese eesti skautliku ainega kuuldemängu „Läbi õõ“, mis Eesti Raadio Rõhghalingus ette kant ja ka Ao luges ise jurustaja oas.

Pagulusse tegi läbi sõjateer Soomes. Jõudnud Rootsi on ta tööta-nud mitmel alal, maalrina, deko-raatorina ja joonestajana. Olnud kõrvaltööna seotud noortetööga ja teatriloominguga, sealne Eesti Teatri juures, aga oma suure elutöö on just andnud Stockholmi Eesti Algkooli teatri näitejuhina ja näitekirjanikuna. Võttes vastu selle koha, lahendas ta repertuaari saamise väga lihtsalt: hakkas lastenäidendeid kirjutama, igal aastal kevadpeoks ja jõulupeuks. Nii on ta enam kui paarikümne aastaga kirjutanud tohutult mahuka kogu lastenäidendeid, mis on seni peamised loodud Stockholmi Eesti Algkoolile, jõudmata mujale maailme eesti koolidesse. Põhjus on selles, et peale Stockholmi Eesti Algkooli pole mujal regulaarset kooli, vaid täienduskoolid, kus eesti keele õpetamine sellist taset pole saavutanud.

Juba enne kooli lasteatrari näite-juhi kohale astumist kirjutas ta 1964 „Reis kevademaale“, aastal 1965 „Kuld kollased nurmenukud“ ja „Jõulunukuke“. Pärast 1968 kooli lasteatrari ju-hiks asumist on valminud 1969

Ao Vaks

„Kalle Kobras — kosevallutaja“, 1971 „Viimane roht Ti-Ti-Tuter-laast“, 1972 „Seiklus Korallisaar-ri“ ja „Unenägu“, 1973 „Meie tsirkus“ ja „Vana mängumees“, 1974 „Suur maskaraad“ ja „Ni-na tumees“, 1975 nukateat-ri-le „Võlujuud“ ja „Jõuluteriivus Hõbeplanaadid“, 1976 „Nõgikaks ja Tahmapuuk“ ja „Talvemuinasjutt“, 1977 „Klassi väljasõit“ ja „Murri jõulud“, 1978 „Onutitar Krati-Krati-Krati“ ja „Muinasjutt Kotkajärvel“, 1979 „Pidu Siniste Kellu-keste orus“ ja „Tütarlaps jõulu-inglelt“, 1980 „Tuttu Kuldjalg — meisterjuuri“, millele Toomas Tuulse kirjutab muusika, nii et seda nimetati lastemuusikaliks ja „Jõulupeid koolis“, 1981 „Nal-jakate saarel“ ja „Jõuluvana usu habe“, 1982 „Saladuslik must kastike“ ja „Jõuluraadio Põh-jamaal“, 1983 „Laul emale“ ja „Jõuluhoitu metsas“. 1984 anti varem kirjutatud näidendeid kor-dusetendused; 1985 „Seitse hara-ka“ ja „Karu-Mõmmi jõulud“, 1986 „Datateleradifix“, ja „Tõuseb täht“, 1987 „Kevadele vastu“ ja „Krii-kraa jõulukink“, 1988 „a lõpetas ta „amelikult“ teatritegimees Eesti algkoolis, mis ei tähendanud, et ta oma elukutsu-musest oleks vabanenud. Ikka too-b ta lavale varem kirjutatud näidendeid, sest uutele põlvkonda-dele on needki uued. Nii lavastas ta 1989. a näidendi haigest hõlpepojast „Väike Sutt“ ja viimasena nimetatud „Tütarlaps jõuluinglelt“.

Kooliteatri kõrval on ta korral-danud Rootsis Borasis „Metsa-teatri“ näitkuseid, 1952. a. dra-matiseeris ta A. Mälgu „Lääne-mere isandad“ ja lavastas selle ni-mega „Alar Ata poeg“. 1975. a. lavastas Metsakodus A. Kitzbergi „Kaval Ants ja Vanapagan“.

Selle mitmesse suunda laieneva töö kõrval on ta kirjutanud noor-soole ja lastele. Debüteeris 1938 näidendiga „Reis rehele päikese maale“, raamatuna on ilmunud noorsoojutustused „Valge kajak“ (1959) ja „Üheksa kajakat“

Tulehoidjad nr. 3 — 1990

Eesti noorte ajakirjas „Tule-hoidjad“ on avaldatud katke V. Jürisaare raamatust „Kahe rinde vahel“, Eesti Gaidide Liidu ja Maleva promkatsiooni Eesti gaidluse 70. aastapäeval, S.T. „100 aastat peavannema sünnist“, A. Kommeri „Tervis '90“, „Hõimulinda loomas“, A. Vaksi „Kajakad tormis“, katke il-mumisel olevast raamatust, „Kir-jamargi keel“, Tiia „Eesti gaidluse 70. a tähistamine Tartus“, E.K. „Kanada eesti gaidide ja skautide kroonika“, RJK „Skautlus Lembitu Malev „Ränkivi“ laager Kotkajärvel“, TH-ristsõna, E.A. „Lootus 1990“, E.A. „Metsasõbra laagris“ paljude laagrijutodega, „Metsakodu suvehari“, Rootsi noorte elu fotodes, noorte tegevust USA-s, Kõti „Laager“, M. Heinaru „Mardi ja kadri päev“, minajutt „Sipelgas ja ämblik“ ning Ene Rungele pü-hendatud juubelikirjuts. H.

(1983), praegu on käsil jätku-just samale põlvkonnale. Noor-tejuhina on tal silmade ees selle-aliste noorte huvialad ja sel-teemal kirjutatud noorsoojutustu-sed, milles on pingelisi intriige ja põnevaid ohtlikke situatsioone. Kaante vahel on jõudnud ta loo-mingust veel spetsiaalne noorte-aline teos „Lõkkaaraat“, millele alapealikirjaks on antud Ao Vaksi väike „teatri- ja mälestus-raamat“.

Selliste rohkete teadmistega ja noorte tundmisega teatrilooja tun-dis põhjalikult lava-tingimusi ja võimalusi, kuhu noored näitlema panna. Ta teadis kui suulikuks on selles-eas nooredavalisiks väl-jendusiks. Nii on need üsna lihtsa intriigi, klassikalise hea-kurja alalise vastuolu paigutamise-ga, kus headus jääb alati võitjaks. Tegelasid on loomad, mis jõulmüünteerumises on rahvusva-heliseliselt tuntud, aga ka päris realistlik turpilpi, tõestisündinud lugu, mil on oma jõulüsnõn-peidus. Need lood muutuavad elav-aks laste esitamisel, kelle ele-vuses ja püüdlikkuses need lapse-liku ilumeale omandavad. Ao Vaksi lavakogemused ilmnevad dialoogide ja süžee kujundamisel, kus tegevus areneb sujuvalt. Nii tuleb ta meelde kuulsalt inglasi Shakespeare'i, kes oma näidendid ka otse lavale kirjutas. Eesti keele ja otse vaimga eesti lastele loodud teatirkirjandus ootab lasteni jõudmist ka väljaspool Stockholmi. Paguluses on eesti lasteatrari jäänud muu tegevuse varju ja sellest räägiksite vaid jõulupeo ühe osana. Ometi on seegi osa eesti kultuuritööst, millele võimalik täiskasvanute teater korraldada. Üksiklooja-na, autorina ja lavastajana on Ao Vaks täitnud eriti olulisi osa. Seda hinnati 1981. a. Eesti Komitee suure kultuuriauhinnaga (5000 Rkr.).

Ao Vaksi isa jättis oma tööst ja dokumentidest, trükkimistest ja fotodest järele mahuka kogu, millest sai Heino Vaksi teatrimu-seum Eesti Teatrimuuseumis. Selle kõrval annab poja Ao loo-ming märgatava lisa.

HO

Auhinnatööde võistlus a. 1991

Meie teadmised Eestist va-javad täiendamist. Seepärast autasustab Eesti Teaduslik Selts Rootsis üliõpilasi ja uurijaid, kes oma õpingutes kasutavad ka eestialseid materjale, et õppida tundma, mis Eestis nende erialal on tehtud ja tehakse praegu. See toetus toimub auhinnatööde kau-du, millele tingimused on esita-tud allpool. Kasuta võimalust!

1. Võistlusest võivad osa võtta eesti päritoluga üliõpilased ja teaduslikud edasiõppijad väljaspool Eestit. Kuna sooviks on, et eelkõige ergutada nooremaid vali-ma kursuseõpilaste eesti teema, on võistlusest osavõtjate vanuse ülem-määraks 40 a.

2. Võistlusele võib esitada semi-nariitide, mis (vähemalt osaliselt) käsitlevad eestialseid küsimusi. Võistlusest võib osa võtta ka töö-ga, mis pole kirjutatud otseselt seos-es õliõpilaspõlvetega, kuid vastab heakskiidetud seminaritöö teadus-likule tasemele.

3. Töö peab vastama nõuetele,

mis on kehtivad õppeaine järgkur-suse seminaritööde kohta. Ulatus peaks olema vähemalt 20 lehe-külge masinakirjas. Tööle tuleb li-sada saadud hinne ja akadeemiliste punktide arv. Töö võib olla kirju-tatud kas eesti või mõnes teises keeles. Võõrkeelset kirjutatud töö peab olema varustatud eestikeelse sisukokkuvõttega.

4. Võistlustööde auhin-nahüriks on Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatus.

5. Väljaandmisel võib tulla kuni kolm rahalist auhinda, kus-juures auhinnaks võib olla maks-i-maalselt 3000 Rkr. Selle suuruse määrab ETRS juhatus, arvesse võttes töö teaduslikku taset.

5. Töö tuleb esitada 1. oktoob-riks 1991 varjunime all koos sule-tud ümbriku lisatud teatega autori nime ja elukoha kohta aadressil: Eesti Teaduslik Selts Rootsis, Box 92, 101 21 Stockholm. Informa-tiooni saamiseks võib pöörduda Paul Laani poole aadressil: Finska institutionen, Stockholms universi-ter, 106 91 Stockholm.

Kuritegevus Eestis mõjustab teatrite külastamist

Eestis on viimasel ajal kurdetud, et teatris-käijad on vähevoitu ja otsitakse selle põhjusi. M. Soolo käsitel „Reedes“ seda probleemi ja arvab, et üks olulise-maid põhjusi, eriti Tallinnas, on märkamata jäänud — kuritegevu-se kasv on teatrikülastust mõjus-tavalt. Kell 7 õhtul on aeg, mil sügised ja talvised tänavad on tühiad, üksikud naised väldi-vad õhtul hilja väljasolemist, ka teatris käimist.

Sidemees — jõulud 1990

Vancouveri Eesti Ühendatud Baptisti Koguduse võimalikus ajakirjas on avaldatud: E. ja Mare Toompuu „Jõulurahu“, Kersti Merilase „Jõuluõud laudas“, Taimi Proos „Kadake kaelakee“, „Ma igatsen koju“, H. Talvik „Legend“, L. Sundja „Jõuluhoitu“, V. Nõmme „... et teiegi oleksite, kus mina olen“, A. Orus „Süüte küünd“, „Ei piäks paistel“, L. Kudisim „On jõuluõud...“, K. Ahven „Kuulake! Vaadake! Tundke!“, Ida Vink „Meil anna tarkust“, D.H. Mattson „Heitus“, „Kui kustub päike“, Valviki „Ma tulen su juurde“, A. Ruutsoo „Jõuluõine“, Ira Kase „Igatsus“, A. Ruutsoo „Jõuluhoitu“, „Astudes kevadesse“. Pärast seda jõuluolu kullust järgneb H. Kirvese koostatud „Tagasivade tegevusest ja sündmustest Van-couveri Eesti Ühendatud Baptisti koguduses“, alates 1989. a. adventiajast. Väga detailne kroonika koguduse ühiselst elust iga jumalatenistuse, aga ka liikmete perekondlike sündmuste märkimisega. Viimane lehekülj jõuluühade ja uusaasta ter-vistuste. Koguduse juures on koduma misjoni fond.

Toronto Kammerorkester Suomi-Kotis

Suomi Koti eloleva juurdeehi-tuse tulotohtuna toimus 9. jaan. „Chamber Players of Toronto“ kontsert. Sama orkester esines baltisale juba detsembris tulotohtu-ta ja pärast Euroopa kontsert-reisi on jälle jätkamas kontsertide seariat Torontos, kus tal tänavusel esimesel poolaastal on es kaheks-a kontseri, teist esimeste nüüd-seks juba toimumud.

Orkester nimetab end „muusi-kaarmastajate orkestriks“ ja on alates 1969 saavutanud hinnatud koha Toronto muusikaelus. Orkestris mängivad 15 muusikut, nende hulgas Viivi Varik. Äsjust kontseri juhataas Paavo Järvi ja kuulajate hulgas oli märgatavalt palju eestlasi. P. Järvi saamub edukalt oma isa jälgedes, saanud tuntuks Rootsis, Norras, Ühend-riikides ja Kanadas Lyra Borealis dirigendina. Orkestri juhtimises oli palju ise temperamenti, mis ilmes juba esimeses helitöös, Mozarti „Divertimento in D Major“ K.136. Kavas oli veel A. Pärti „Fraters“, mille el P. Järvi lühidalt kommenteeris helilooja ja ja töös leiduvaid motive. Kol-mandaks oli osi Dvoraki „Serenade in E“ helitööd ja lisapalana pakuti Sibeliuse „Festivo“.

Suomi Kotis on eestlaste ühis-kond, kelle kõrval on ka väike grupp teisti eestlasi elanud kaasa sel korraldatavale soome kul-tuurisündmusele. Äsjaase kontserdi puhul tundis nad rõõmu eestlaste osa üle, mängijana ja dirigendina. H.

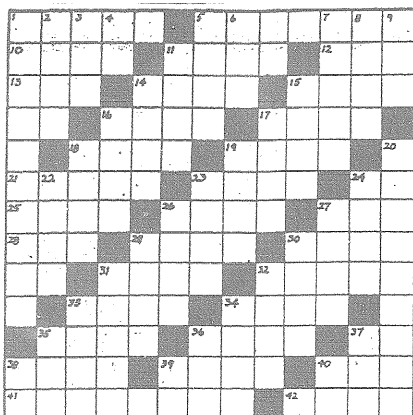
ELEKTRIK

Sisseseaded, uuendused ja paran-dused elumajades üli ettevõtetes.

Halling 762-9190

Litsents nr. E. 1044

Ristsõna nr. 1704

PÕIKREAD: 1. Saudi-Araabia pealinn, 5. Kõrgem sõjaväelane, 10. Omal ajal Tallinnas võistlunud elukutseline maadaja, 11. Eesti põllumehe üks sissetuleku allikast, 12. Sugulane, 13. Kolm järjestikku asuvat tähte, 14. Kagu-Eesti elanik, 15. Aga — saksa keeles, 16. Teravili, 17. Teravili, 18. Lõuna-Eesti elanik, 19. Eesti sõjalaeva „Lembitu“ veneaegne nimi, 21. Hukunud laeva kere, 23. Loll, rumal, 24. Meie, 25. Karjumine, tagurpidi, 26. Veesõduk, 27. Kaugel ühes võrkeelses, 28. Lisades ühe tähte ette saame ühe mehenimi, 29. Siselund, 30. Olen, eksisteerin, 31. Linn Itaalias, 32. Tekib põlemisel, 33. Transportvahend, 34. Linn Saksamaal, 35. Kõrge ehius, 36. Punane tegelane 1940. aastal, 37. Teie, 38. Vorm sõnast laduma, 39. Põllutööriist, 40. Eesti naiskunstnik, 42. Eestlase iseloomuomadusi.

PÜSTREAD: 1. Ainulaadne riigipea nimetus kõigi maade hulgas, 2. Soome mehenimi, 3. Küsimä inglise keeles, 4. Jaarav sõna ühes võrkeelses, 5. Rohkem kui üks, 6. Naisenimi, 7. Kamraad, 8. Põllutööriist, 9. Naerata roostis keeles, 11. Üksik inimene, 14. Väike kala, 15. Kirjatäh, 16. Mänguse, 17. Kohav, kopsakas, 18. Teravili, 19. Linn Saksamaal.

20. Hiljuti surnud kuulus ameerika muusikamees, 22. Neli järjestikku asuvat tähte, 23. Iva, väike tükk, 24. Auaeste meeväev, 26. Suvituskohat Põhja-Eestis, 27. Ühe imeliku nimega Kanada linna esimene pool, 29. Puuvili, 30. Ööklik saksa keeles, 31. Linn Eestis, 32. Aeglane jook, 33. Kohvi lisand, 34. Käheisev, 35. Riik Aasias, 36. Visla lisajõgi, 37. Kümme ühes võrkeelses, 39. Sina, 40. Mõlubeeni sümbol.

RISTSÕNA NR. 1703
LAHENDUS

PÕIKREAD: 1. Iva, 4. Torma, 7. Asi, 10. Sirk, 11. Orus, 10. Alg, 13. Basel, 16. Ora, 17. Jaga, 18. Eton, 19. Pas, 20. Linna, 23. Muu, 25. In, 26. Kas, 27. Onn, 28. Du, 29. Ida, 31. Nemas, 33. Emu, 34. Isis, 35. Elva, 36. Ime, 37. Sõdur, 40. Ijk, 42. Karm, 43. Omal, 44. Sai, 45. Kirss, 46. Ada.
PÜSTREAD: 1. Isa, 2. Viljandi-maa, 3. Argus, 5. Oja, 6. Mäe, 7. Aroom, 8. Surnud majad, 9. Isa, 13. Balanss, 14. Sun, 15. Leander, 19. Pii, 21. Ise, 22. Noa, 24. Uuu, 30. Aseri, 32. Med, 33. Evima, 36. Iks, 38. Õli, 39. Üks, 41. Kila.

Eesti akadeemiliste organisatsioonide võrkpallivõistlus

21. korda peeti eesti akadeemiliste organisatsioonide vaheline võrkpallivõistlus Scarborough College'is. Võistlesid 5 mees- ja 3 naiskonda. Pealtvaatajaid sellele, ühe vähestele spordisõndmusele Toronto eestlaskonnas, oli kahetsetaval napilt. Võistlused olid väga tasavärsed, näidates eesti võrkpallurite kõrget taset.

Meeskondadest jõudsid finaali Korp! Rotalia ja Korp! Sakala, kes omavahel eriti tasakaalus mängus võistlesid esikoha pärast, kuni Korp! Rotalia saavutas esikoha 15:12 ja 15:13. Teisele kohale tuli Korp! Sakala, kolmandale Korp! Estica, järgnesid Korp! Vironia ja EÜS.

Võitjas meeskonnas mängisid Paul Kako, Martin Toomes, Juhani Lindau, Aaro Tõnnis, Hillar Heine ja Andre Kanna. Korp! Sakala meeskonnas Peter Sõra, Hillar Sõra, Toomas

Heinar, Toivo Vähi, Derek Pallandi, Derek Ewen, Erik Verder ja Peter Leis.

Naiskondadest tuli esikohale Korp! Filiae Patriae, järgnesid Korp! Indla ja Korp! Amicitia. Võitjas naiskonnas mängisid Tiina Hubel, Elda Käärman, Eivi Valge-Saar, Ingrid Jürman, Karin Jürman ja Linda Varve.

Võistluse üldkorraldajaks oli Korp! Estica. Pärast võistlust oli võitjatele üle trofee ja auhindad.

H.

Lääneranniku Eesti aukonsul Jaak Treiman'i tööaasta

Et Balti riigid, eriti Leedu, olid 1990. aastal maailma tähelepanu fookuses, siis see peegeldus osaliselt ka Eesti Los Angelese Konsulaadi aasta-tegevuse kokkuvõttes. Jaak Treiman on olnud tihedas koostöös Eesti poliitiliste aktivistidega — Mari-Ann Rikken'i, Rein Taagepera, Rein Grabbi (Eestist saabunud külaliste vastuvõtja) ja Heino Jõgis'ega (Eesti ühiskonna Põhja Kalifornia esindaja), kelle mitmesugused info'd on olnud tõhusaks abiks tema spetsiifilises töös. Muidugi oli koostöö ka Leedu ja Läti ühiskondadega nimetamisväärt.

Los Angelese Konsulaar-Korpus pidas kuulisi koosolekuid, kus arutused olid Läti riikide probleemid ja kus paljud konsulid väljendasid nende oma poolehoidu. Näiteks, Norra konsul, oma algatusel, varustas Jaak Treiman'i Norra valitsuse ametlikele aktsioonide tegevusega Balti riikide osas.

Aukonsul osales mitmesugustel konsultite seltskondilike kui ka ametlike üritustel, nagu rahvuspeadevade pühitsemised, nende hulgas Leedu, Läti, Korea, Hispaania, Guatemala, Saksa ja Nepali Los Angelese esmakordselt loodud aukonsuli vastuvõtt. Ta osales Eesti esindajana Kalifornia Lutheri Üliõpikoli Skandinaavia ja Leedu päevade väl-

japanekuil; EELK 40. aastapäeva pühitsemisel Los Angeleses ja San Franciscos.

Kontakt oli loodud regionaalse Amnesty Internationaliga ning osavõtt Londonis uuesti valitud internatsionaalse presidendi vastuvõtt.

Kõnede erilmeliste organisatsioonide sündmustel on Jaak Treiman esinenud hulgaliselt, nii Studio City Women's Republican Clubis, San Diego World Affairs Council Flash Points programis, San Diego United Nations Association'is, Hollywood chapter of the California Libertarian Party (mis põhjutas artikli Los Angeles Times'is kolme Balti konsuli üle), The Exchange Club

of Ingelwood'is ja Laguna Nigel Republican Women's Club'is.

Külalisena osales J.T. UCLA International Trade Class panelistina ja kõneleja-panelistina San Franciscos Molotov-Ribbentropi Pakti meenutamispäeval. Kõnega esines ta Balti Vabadusliidu Human Rights konverentsil Los Angeleses ning tervitas neid, kes olid kogunenud Los Angelese juuni küttidatamises mälestus-aktusele. Grupp hilinasi kutsus Jaak Treiman'i plaanisemisele ja osavõttele nende Tienanmen'i Platsi veresauna mälestamis-demonstratsioonist. Oli üks mitmest Balti Vabadusliidu esindajast Ukrainast saabunud poliitiliste juhtide vastuvõtt.

Koos Läti aukonsul Aivaras Jerumani'ega viibis J.T. Põhja-Kalifornia „Baltic Alliance“ kursel Stanfordi Üliõpikoli protestil Gorbatschov'i külastäga puhul.

Märtsis Leedu iseseisvuse taaskinnitamine põhjutas ajakirjanduse tähelepanu kolmele Balti riigile. Tagajärjeks oli raadio-intervjuu Ray Brien'iga ja David Kaplan'iga ning televisiooni-intervjuu Tricia Toyota'ga. Osales BAFL poolt algatatud pressikonverentsil, Leedu 11. märtsi deklaratsiooni puhul. Eesti olukorra kohta toimus intervjuu Hispaania baskikeelse ajalehega.

Pressikonverentsist tuleks nimetada hilinaste Tienanmen'i Armeenia Rahvuskomitee omi; viimaseid süüdistati 4. nov. 1989 Shrine auditiuuriomis toimunud demonstratsioonist Red Army Chorus esinemise puhul.

Jaak Treiman oli 11. aprillil üks balltastest keda oli kutsunud president Bush'i juurde. Väiksemas grupis viibis ta kohtumisel Candy Rice'ga Julgeolekukaitse (National Security Council). Neil kohtumistel oli ta Balti Liidu esindajana ja mitte aukonsulina.

Mart Nikluse külastäga puhul, tutvustas Jaak Treiman teda president Reagan'ile. Järgnes taaskohtumine president Reagan'iga, koos Lennart Meri'ga. Aasta vältel ilmusid aukonsul J. T. Kirjad Los Angelese Times'is, L.A. Daily News'is, pikem kiri London Review of Books'is. The Wall Street Journal'is, Euroopa väljandades, ilmusid tema kommentaarid, milles käsitleti N. Liidust väljaastumiseaastat. Leedu ajakiri „Lituanus“ avaldas selle artikli ams 1990. aasta sügisväljand. Lõpus tuleks ära märkida Los Angelese Maratonil esinenud probleeme. Hädel ja pahadel aegadel Los Angelese Maratoni Komitee, Leslie Fuller, on olnud Balti riikide toetajaks. Selle aasta maraton koges väimustust ja agoniit, kui Eestist saabunud Sirje Eichman saavutas naisjooksjate hulgas teise koha, milline tühistati, sest vereproovis avastati steroide, süüdistus, mida Sirje eitab.

Herkeiseil on Jaak Treiman vanuse järjekorra alusel 1991. aasta Konsulaar-Korpusse teine abijuhataja (Vice Dean).

Märkimisväärt aukonsuli kohustuste raport! G.Än.

Mis toimub Vancouveris

Vastases aastast 1991 on Vancouveri eestlaskonna tegevus nihkunud välisvõistlusesse. Selleks on andnud tõuke mitmed asjaolud: maailmapoliitika Pärsia lahe sõja tõttu on äratanud üles laiad massid, Nõukogude Liidu verine surve Baltikumile tõstatab jällegi meie küsimuse ja võib-olla olulisim — võitluse etteotsa on asunud noorem põlvkond Välis-Eesti Muinsuskaitse Seltsi näol.

Sellest organisatsioonist tuleb juhtidele esile tõsta Lilian Olljum Gould, Linda Kallas, Liis ja Matti Klaar. Energia ja uudsete ideedega on 12. jaanuarist alates igapäev midagi juhtunud ja teaballikad annavad kas kirjasaaja või õhutatel informatsiooni meeleprobleemide. Kui väsimuse kalduvad vanurid ka natuke tahaksid selles tempoga sammu pidada, oleks asi tõesti tore.

Imbi Hardingi ja Dr. Maudus Maritsa koostatud petitsioonid välisminister Joe Clarkile on leidnud suurearvulisi toetusi, kuid ainult nende poolt, kes „väljas käivad“ — kodukontuutajateni need teated ei jõua. Nüüd, kus eesti rahval on elu-surma küsimus, peaks igaküsi postil seisma oma ju kohaselt. See on, mida meil oodatakse. Tuleb hinnata neid, kes jõuavad tegudeni sõnade asemel.

Kõiges selle poliitilises saginas jõudis Eesti Kultuuri Ühing 18. jaanuaril pidada oma aasta-peakoosoleku, mis kulges rahulikult ettenähtud rada arvuka osatõnga, kuna samal ajal toimus balti küünalavale Meie Kodu ees. Üle 100 inimese, viikvute küünalade leegis kolme rahvuse lippude ja vastavate loosungitega, äratasid ilmselt tähelepanu ja autopasunud julgustasid karges õhus seisjaid. Peale koosolekut andis Eesti külakõuti arheoloogid Dr. Jaan Tamm, Eesti Muinsuskaitse Seltsi abiesimees, kirjeldades selle organisatsiooni tööd eriti kiitavalt taastamise alal laiadde abil.

Järgmiseks pärastlõunaks tuldi uuesti tagasi Meie Kodusse Eesti Kultuuri Ühingu allorganisatsioon Vällis-Eesti Muinsuskaitse Seltsi Vancouveri Osakonna korraldatud külalisloengule Eesti Ülemnõukogu saadiku Külle Arjakase poolt, kes käsitas aastat

1990 poliitilist seisukohast. Ülevaade oli asjalik ja pädev, nii et isegi mõned vanemluis toonis esitatud küsimused said rahulikult selgitatud. Tänuatähks suurima individuaalamnetuse eest Muinsuskaitse Seltsi president Pätsi aumabafondi anti üle Valmar ja Aino Tammele aumedaal.

Enne loengut mindi veelkord pooleks tunniks lippude ja loosungitega tänaväärde päikesepaiste ja suure liikluse sisse, nii et Jaan Kemmi poolt professionaalselt leitud piketiid pidigi küll igale vaatlejale selgeks teema, milleks selline demonstratsioon toimus.

Lähelsik hiljaks kirjeldatud 12 ettevõtmist 10 päeva jooksul. Nagu alul mainitud, sellist poliitilist aktiivsust ei ole Vancouveri eestlaskond enne ühe elanud. Kavandatud on ka veel iga-esmaspäevane balti kokkutulek kell 12 Vancouveri südalinnas kunstimuuseumi ees, mille juhendamine on Matti Klaari eestveol koostõrühma „Baltic Information Group (BIG)“ käes. Esimene selline demonstratsioon toimus 21. jaanuaril päikesepaistes Balti lippude ja loosungite all. Tundus, et eestlaste osavõtt oli ülekaalus. Sütitava üleskute toetuseks esitas kanalalaste Simon Fraseri ülikooli professor Laurence Kit-ching, tuntud estofiil ja Kultuuri Ühingu presidendid Dr. Jutta Kit-chingi abiakaas.

Külle Arjakase kokkuvõtte aastast 1990 annab ka meile siin tõelise perspektiivi, kuidas oma välisvõitlust suunata. Tuleb loota, et meie geenides on ka küllalt soome-ugriilikku mõistet „sisu“, et suudaksime — nii siin kui seal — vastu pidada tohutule survele ja oodata uut vabanemist.

Eesti Kultuuri Ühingu järgmine loenguõhtu toimub 15. veebruaril viideolindiga „Esto '88“. MHM

Õpetaja O. Gnadenteich 80

Aegajalt pühendatakse ajalehe veergudel tähelepänu juubilaridele. Seekordse tähelepänu osaline on õp. Oskar Gnadenteich, kel 80 aastat õpetaja-ameti juubel ja 80 aastat sünnipäev, 40 aastat jooksul on ta õpetajana teeninud kaasmaalasi Taanis, Shotimaal ja Kanadas. Eriti oli vajalik kaasmaalaste usuline teenimine teise maailmasõja-järgsel ajal, et Jumala sõna läbi südameile rahu ja lootust pakkuda. Kaheksakümnest eluaastast on nelikümmend kuulnud Jumala sõna kuulutamiseks.

Võibolla mõnigi küsib — kust ta pärineb ja milliseid tagajärgi ta positiivses eluvaimus on püelnud. Ta sündis Tartus 8. jaanuaril 1911.a. Tartu oli ta kodulinna, kus ta oma koolihariduse sai Tartu Kommerts-gümnaasiumis, mille lõpetas 1931.a. Vahepealseks olgu märkida, et keskkooli ajal, nii nagu sageli tegevustahelisel noortel õpingute kõrval on erihuvid, nii ka temal: mängis flööt, asjaamatajanna Tartu kino „Laine“ 12-liikmelises orkestris, suvekontserdidele sümfonia orkestris Richard Ritsingu juhatusel Saksa teatri aias, oli Tartu Kalevi jalgpalli meeskonna, harrastas laskesporti Kaitseliidus. Üliõpilasena laulus Akadeemilises Meeskoris. Astus korporatsioon Ungalasse 1932.a. sügissemestril. Oli Kristliku Üliõpiläühingu liige.

Kuid ei ei seisa meelelahutuslikus tegevuses. Kui gümnaasiumi õpetatut ja sõjaväe-aeg teenitud Tondil sõjakoolis suurtükiväe klassis aspirandina, astus a. 1933 ülikooli usuteaduskonda. Õppetöö kõrval töötas ta lühikest aega „Vaba Sõna“ toimetuses; pikemat aega „Tartu Postimehe“ toimetuses stenograafina ja vajaduse korral reporterina — raporteerides Tartu ja üldist kirikuelu, õpetajate jaanuari konverentse, intervjuusid väljapaistvate Eesti meeste nagu prof. J. Köpu ja teistega, kus oli vajalik sõna-sõnalist sõnavõttu jäädvustada. Tulid rasked ajad ja õpingud jäid Tartu pooleli, kuigi õpingute lõpp oli käegakatsutavas kauges. Põgenes Saksamaale. Berliinis töötas Eesti ajalehe toimetuses, elades läbi rasked õhurünnakuid. Rinde lähenedes Berliinile avanes võimalus pääseda Taani. Taani oli pärast sõda jõudnud umbes 700 eestlast, peamiselt noored mehed ja tütarlapsed, kes sõja tallermaalt pääsenud. Neile oli vaja Jumala sõna kuulutada. Kopenhaagenis oli 453, Stensbaekis Saksa piiri lähedal 122 ja põhjapoolsel Jüütimaal Taarupgaardis 89 kaasmaalast. Et puudus Eesti õpetaja, siis piiskop J. Köpp soovis, et O. Gnadenteich teeniks neid aseõpetajana. 3. veebr. 1946 oli Kopenhaagenis leeriõnnistamine 53 noorele ja Stensbaekis 20-le. Leeri õnnistamiseks sõitis Rootsist praost J. Gnadenteich ning endine Vaivara koguduse õpetaja Leo Treuman oli leeriõpetamisel ja õnnistamisel kaasaaitaja. Õp. asetäitja O. Gnadenteich teenis Taani eestlast kolm aastat.

Londoni saadiku A. Torma vahendusel saadi teada, et O. Gnadenteich on võimalus Inglismaal, Oxfordis Wycliffe Hallis õpinguid jätkata. Piiskop J. Köpp soovitas soojalt sellise võimaluse kasutamist. Kulud sealiikimise ja õppimise eest kandis pärast sõda

loodud „The Christian Reconstruction in Europe“. Inglismaale lahkumise järele jatkas eestlaste usulist teenimist Taanis õp. Elmar Petersoo Rootsist. Oxfordist siirdus O. Gnadenteich Londoni kogudusse dr. Jaak Tauli juurde prooviaastale. Konsistooriumile kirjalike tööde esitamise järele ja suuliste eksamite järele Londonis kõigi Eesti õpetajate ees, piiskop ja Konsistooriumi otsustasid O. Gnadenteichi ordineerida EELK õpetajaks 28. okt. 1951. Seejärel asus ta ametlikult Shotimaa piirkonna õpetajaks, kus peamiselt elasid endised Eesti sõjamehed põllutöö — „hostelites“. Nende teenimiseks tuli Shotimaa mitmeti läbi sõita.

Edinburghis olid teenistused Holy Trinity kirikus, siis Mayboles, kus eesti-poolseks juhatajaks oli Igor Kapsi, siis Stanley's, Glasgows, Cornhill-on-Tweed-is, Ellingham North Humberland-is, Ladybankis, Kilmux Cottageis — Levenis ja kord isegi Põhja-Shotimaal Invernessis. Shotimaa eestlaste suvepäev oli 24. juunil 1951 Harrocharrys.

Paljude eestlaste asumisega Briti saartel Kanadasse, asus ka õp. O. Gnadenteich Kanadasse 1952.a. jaanuaris. Siia jõudes oli kirikuelu juba organiseeritud, kuid misjonitöö võimalusi oli suurematest linnadest eemal. Õp. O. Gnadenteich jätkas varem siiaasunud õp. J. Terasse tööd Põhja-Ontarios — Kirkland Lake, North Bay, Mattawa, jne., alalise asukohaga Ottawas, kuhu õpetaja J. Teras oma perekonnaga oli elama asunud ja koguduse asutanud. Viimase Torontosse asumi-

Lühimuudis

• JOHANNESBURG (NYT) — „Vabadusvõitleja“ Nelson Mandela naine Winnie on siin praegu kohtu all, süüdistatuna inimröövis ja kehavigastuste tekitamises — neljakordselt. Niimelt pidas Winnie Mandala ihukaitses, nn. „jalgpallititmi“, kinni nelja alaestli poissi, kellele Winnie isiklikult kallale oli läinud — neid süüdistati „politseisuuksuritenas“. Üks poistest, Stompie Seipei, mõrvati ja selle mõrva eest mõisteti süüdi „jalgpallimeeskonna“ kapten Jerry Richardson — ta mõisteti surma ning ootab nüüd otsuse täide viimist. Nüüd on Winnie Mandala käes kord, sest prokurör tahab tõendada, et Richardson täitis ainult Winnie Mandala käsku.

sel tuli tema tööd jätkata. Samaaegselt on õp. O. Gnadenteich teeninud Kanadas viit kogudust 17 aastat: Ottawa Pauluse kogudust 37, Montreali Pauluse kogudust 26, St. Catharinesi kogudust üle 30 aasta, Londoni kogudust 17 aastat ja Kolmainu kogudust 28 aastat. Kuigi see on olnud suur töö pika aja jooksul, on vaevalt eemal-seisjad sellest kuigi teadlikud. Olgu märkida, et nende koguduste teenimist toetas Lutheran Church — Missouri Synod kuni need kogudused majanduslikult iseseisvusid.

Kui võtta kokku Taanimaa töö, Shotimaa ja Kanada, siis on see nõudnud alati kindlat usku ja energiat, mida Jumal ise on andnud oma töötajale, mida töötajal end kaest pole olnud võtta.

Soli Deo Gloria.

AIDAKE LÄHEDESI EESTIS 1 Can \$ = 10 rubla

Eesti Teaduste Akadeemia (Tõravere osak.) — Kanada ühisfirma ASTRODATA kaudu.

Informatsioon: Tartus tel. (8-234) 10 174 Jaak Anton
Kanas: E. Rannu (416) 445-8544, 3 Treadgold Cr. Don Mills, Ont. M3A 1X1

KÄTTETOIMETAMINE TASUTA

Broadview Delicatessen

141 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2

Telefon 465-9905

Rikkalikult valikus igasuguseid lihasaadusi, kala, juustu ja palju muud.

Pagarisaadused ja delikatessid —

rukkileib, peenteib, sepik, pirukad, kohvisaiad, koogid, piparkoogid jm.

SÜNNIPÄEVAKRINGLID

Valmistame toite igasugusteks sündmusteks

Räägitakse eesti keelt

RE/MAX urban realty inc.
1320 yonge street
toronto, ontario M4T 1X2

Meie esindaja

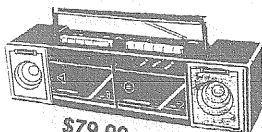
ANNE LEIUS

Tel. kontoris 928-6833
kodus 921-3245

ENCHANTE INC.
IMPORTERS EXPORTERS

110/220 V • MULTISYSTEM • TV • VIDEO • AUDIO • APPLIANCES •

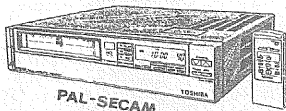
\$79.99

Double Cassette Radio with
Microphone + FM, MW, SW

Alates \$699.99

220 volts

Alates \$299.00

2938 Dundas Street West, Toronto, Ontario,
Canada M6P 1Y8

PHONE: 769-0631

FAX: 769-0586

HITACHI

VHS

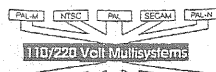
Panasonic

VIDEO CAMERA/RECORDER
M7 & M9

Saadame kuulutuses
loetletud ja palju
muid kaupu Eestisse.

Avame varsti müügi-
koha ka Eestis.
Garantii.
Kõik elektritarbed
220 volti

• ENCHANTE
on internationaalne •

Nüüd müük, teenindus ja garan-
tii Moskvast, Inglismaalt, Maltas,
San Franciscos, New Yorgis,
Kreekas, Poolas, Iisraelis.

Teenindamine ka Viinluses
Leedus

**ÄRI
AVATUD:**

esmasp., ja teisip.
10—6
kolmap., neljap.,
reedel 10-8
laup. 10—4
pühapä. suletud

UINUS VAIKSELT ARMAS ABIKAASA JA EMAKE

Maria Kask

Sündinud 24. märtsil 1901 Muhus
Surnud 1. veebruaril 1991 Kalifornias

Mälestavad kurbuses

abikaasa VASSILI

SELDIA, VALTER, MALLE perekondadega

VAIKSELT UINUS MEIE ARMAS EMA, VANAEMA JA VANA-VANAEMA

Emma Olesk

Neiuena SALIT

Sündinud 27. mail 1893 Lätimaal
Surnud 3. veebruaril 1991 Torontos

Mälestavad leinas

ELLET

KERSTI perekonnaga

OLEV perekonnaga

MÄLESTAME LEINAS ARMAST SUGULAST JA KODUKÜLA NAABRIT

Minna Saar't

Avaldame stigavat kaastunnet poeg MARDILE

MEETA WESIK

SIINA JA JAKOB KEMBI perekond

MARTA MAGNUS

LIISI JÄÄLAID

ELLA JA ANDREI MIRK

SUGULASED kodumaal

Aadu Must EV infokeskuse juhatajaks Stockholm

POSTIMEES (10.1.91) — Enne jõule avati Taanis Balti riikide infobüroo, mida Eesti osas juhib Arvo Alas.

1. jaanuarist tegutseb Stockholmis Läti Vabariigi infokeskus, mida Läti Vabariigi valitsuse volitustega juhib välislaadne Imants Gross. Lätlaste kontor paikneb aadressil Rādmansgāte 18. nende käsutuses on 6–7 tuba, mis on Rootsi riigi poolt remonditud.

Lennart Meri on teatanud Stockholmist, et EV infobüroo jagaks heal meel ruume lätlastega, mis aiaaks kokku hoida nappi eelarvet. Antud variant oleks ajutine lahendus kuni piisuruumide valmimiseni.

Büroo pidi avatama 16. jaanuaril ning tegutsema Rootsi riigi rahadega.

Keerulisem on küsimus loodava büroo struktuuri ja isikkoosseisu. Ettepanekuid on tulnud nii väliseestlastelt kui ka kodumailt poliitikutelt. Juhataja kohale on näiteks soovitatud rootsi ajaloo spetsialisti Margus Laidret, väliseestlast Karl Jüri Seimi ja Ülo Igatsit, tõlkijat Ülev Aaloed.

Nüüd on saanud mõningase

üllatusena teatavaks, et büroo juhatajaks saab esialgu Tartu Ülikooli ajaloodotsent Aadu Must. A. Must on valitsusjuht Edga Savisaare noorpolvesõber ja aatekaaslane. Nagu A. Must ise ütles, otsustati tema lõplik saatmine 9. jaanuari hilisõhtul pärast seda, kui E. Savisaar Moskvas tagasi jõudis. A. Must on olnud agar rahvarindeaktivist ning viimasel ajal figureerinud Eesti Rõjalistliku Partei üritustel. A. Must teatas ETV-s, et tema partei sooviks Eesti riigi juhina näha Rootsi kuningliku perekonna järeltulijat Karl Filippi.

A. Must on tunnistanud, et oma rootsi keele oskuse pärast on ta väga mures.

Kuigi EV-i pole professionaalset diplomaate tõesti kusagilt võtta, tuleks ehk siiski oma väliseestlased hoolikamalt valida, kui antud juhul. Dots. A. Must oleks Eesti iseseisvusele tõenäoliselt kasulik Tartu Ülikooli õppejõuna.

Sõnumeid Stockholmist

STOCKHOLM (4. 2. 1991) Rootsi Välisministeeriumi pressikeskuses andis täna pressikonverentsi Euroopa Nõukogu esimees Andres Björck. Antud pressikonverents oli peamiselt pühendatud ajalooliste sündmuste arengule Balti riikides ja eelseisva Euroopa Nõukogu delegatsiooni sõidule Moskvasse ja Balti riikidesse.

Euroopa Nõukogu delegatsioon on järgmisel neljapäeval Moskvas ja siis kaks päeva Balti riikides.

Moskvas soovitakse kohtuda Nõukogu Liidu Ülemnõukogu saadikutega, Venemaa Ülemnõukogu esimehe Boris Jeltsiniga, Nõukogu Liidu siseministri Boris Pugo ja NSVL Kaitseministeeriumi esindajatega, kuid selleks sõiduks ei ole veel siiani Euroopa Nõukogu delegatsiooni liikmed saanud viisid Nõukogu Liidu Pariisi saatkonnalt.

Euroopa Nõukogu esimehe Andres Björcki sõnade järgi käesoleval aastal juunis toimuvat Rovaniemi Nõukogu ja Põhjala riikide Nõukogu ühine nõupidamine kuhu on kutsutud ka Eesti, Läti ja Leedu esindajad.

Esitatud küsimusele, et kas Euroopa Nõukogu esimees Andres Björck on saanud vastuse sellele protestikirjale, mis ta saatis Gorbatschovile, seoses Nõukogu sõjaväe kuritega Vilniuses, vastas hr. Björck, et ei, et siiani ei ole ta veel Gorbatschovilt konkreetset vastust selle kohta saanud!

Tuleks veel öelda, et 1997-ndal aastal toimub Roomas Euroopa Nõukogu laiendatud istung, kus otsustatakse Euroopa tuleviku.

Rootsi välisminister Sten Andersson nõudis täna Genfis ÜRO Inimõiguste Komisjoni, et seal tõstatataks Nõukogu Liidu poolt Balti riikide vastu sooritatud kuriteo küsimus.

USA kaitseminister Cheney oma intervjuus NBC TV-le ütles, et Nõukogu Liidu poolne toetus ÜRO ühisjõududele sõjas Iraagi agressiooni vastu, ei vabasta Nõukogu Liitu kuritegude eest, mida ta on sooritanud Balti riikide vastu!

Saksamaa välisminister Hans-Dietrich Genscher hoiatas Davoust, Shevtsis Nõukogu Liitu, et viimane ei sekkuks Balti riikide iseseisvumise liikumisse, vastasel juhul jääb N. Liit ilma Euroopa toetusest.

HEIKKI H. TANN

• OTTAWA (CP) — Montreali-pärit revident (chartered accountant) Denis Desautels määrati Kanada pearevidendiks, kohalt tagasi astunud Ken Dye asemele, kes lõpetab 31. märtsil. See koht on küllaltki kõrgepalgaline — Desautels saab 170.000 dollarit aastas — ja ta peab leidma viise kuidas defitsiitkulutusi kärpida. Kui ta seda on võimeline tegema, ehk on ta siis oma kõrget palka väärt.

Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjoni aastakoosolek

28. jaanuaril toimus Toronto Eesti Ühispanga ruumis Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjoni aastakoosolek. Koosoleku avas esimees E. Soomet, mälestades vaitse leinaseisakuga 18. dets, surnud toimkonna teekaimat liiget dr. Alfred Kurleitsit, kes oli „Eestlased Kanadas“ esimese kõite peatoimetajaks ja teise kõite korrektoriks.

Möödunud aasta tegevusaruandes märkis esimees E. Soomet, et see oli seniste raamatute levitamise aasta, kuna kolmanda kõite eeltoodudega pole veel alustatud. Kodumaa rajoonide keskraamatukogudele on saadetud kokku 15 komplekti. Sügisel filmis „Tallinnfilm“ ka raamatu saamislugu. Raamatud on levinud tagasihoidlikult, möödunud aastal elavnes mõniks kodumaa eestlastele kingitusena. Aasta lõpul oli kahe kõite odavmüük.

Laeur E. Kuris esitas rahalise aruande. Selles oli sissetulekute poolel \$2.714,79, sellest raamatute müügist kuni 1. jaan. 1991 \$1.850,70. Väljaminekuid \$219,40, jättes aastaülejäagiks \$2.495,30, mis tõstab kassa seisuga eelmise aasta ülejäägiga \$13.973,39-le.

Raamatute aruanne näitas, et aasta jooksul on levitatud „Eestlased Kanadas“ 148 eks. ja II osa

72 eks. Raamatuid on laos veel I osa — 123 ja II osa — 591, mis ootavad raamatuseisut.

Pikemalt arutleti tegevuskavala si küsimusi. Esimeseks seniste raamatute levitamise võimalusi eeloleval suvel Lääneranniku Eesti Püevadel ja järgneval aastal ESTO '92 pidustusel New Yorgis.

Praegu pole kolmanda kõite väljaandmine veel reaalne. Kõll peeti soovitatavaks, et organisatsioonid saadaksid KEAK-le oma tegevuse aastaaruanded ja muud materjali. Eesti Keskarhiiv on jälle materjalide vastuvõtvõimeline. Ka võtab Eesti Liit Kanadas selliseid materjale vastu. Peeti vajalikuks sellekohase üleskute avaldamist soovitusena, et eesti organisatsioonid, kui nad tegevuse on lõpetanud või lõpetamisel, saadaksid kõik materjalid Eesti Keskarhiivi.

Kandidaatideks 1991. a. komisjoni valiti eraldi esimeheks Ermi

• OTTAWA (Star) — Kanada CF-18 võitlusalennukid jätkavad oma vaenulene Iraagi kohale, teatas Kanada kaitsejõudude staabiüleml kindral De Chatelain. Vahepeal oli hälli kuuldavale tulnud (ka Kataris asuvate pilootide seas) et pole mõtet enam USA pommilennukeid Iraagi kohale saatma minna, kuna sealtpoolt nagunii migit vastupanu (peale tõrjetule) ei ole oodata. Kuid De Chatelain ütles (ja tema sõnu kordas kolonel-leinart Roberts Kataris) et Saddam ei ole veel lõdud ja tema poolt võib üllatusi oodata.

KÜTTED ja TÜRUTÖÖD

ROLAND KULLIK
275-1280

Soomet, liikmeiks dr. Endel Aruja, dr. Karl Aun, Eino Kuris, Valdo Lillakas, Hannes Oja, Ene Runge, dr. Vello Salo ja Karl Vaikla. ERN esindajaks on Leida Helde. Kandidaadid kinnitatakse Eesti Liit Kanadas aastakoosolekul.

H.

MÜÜA

2 magamistoaga korter Eesti Maja kõrval asuvas korterimajas, 980 Broadview Ave., Toronto

Informatsiooniks helistada

MAI SAARNA'le

kodus (416) 751-1296, kontoris (416) 424-4900

Royal LePage Real Estate Services Ltd. Realtor

Pika haiguse järele lahkunud

Lyndon M. Eespere't

sündinud 9. septembril 1921 Inglismaal
surnud 2. veebruaril 1991 Hamiltonis

mälestavad leinas

abikaasa HEINO Kanadas
JOAN, RAY, PADDY, ROBERT ja BRUCE Inglismaal
SENNI, JOHANNES, ANDY ja LUULE Rootsis

Avaldame südameilku kaastunnet
ELLELE perekonnaga ema ja vanaema,

Emma Olesk'i

surma puhul

Perekond AEDNA

Kodumaa külastamine ei ole võimudega läbikäimine!

Sõnavõturohke Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu peakoosolek

Koosoleku avas esimees A. Jurs, mille järel mälestati manalasse varisenud ühingu viimast Vabadussõja veterani Karl Ranna't.

Koosoleku päevakord kinnitati esitatud kujul, koosoleku juhataks valiti A. Jurs ja protokollijaks E. Lindaja. Tegevusaruande esitas A. Jurs. Ühingu korraldas aasta jooksul 11 koosolekut ja kokkutelekut. Võeti osa teiste organisatsioonide tegevusest, nende hulgas EKN, EVL (Liit) Kanadas, ÜEVK (Keskus), Eesti Kongress, Eesti Organisatsioonide Kongress Kanadas, II maailmasõja ajaloo raamatu toimikond ja teised.

Ühingu ei soovitanud osa võtta Toris, Eestis korraldatavatest sõjameeste päevadest. Ühingu liikmete osalemine Lakewoodis korraldatud Põhja-Ameerika Eesti Sõjameeste päevadest oli rahuldav.

Kassa-aruande esitas L. Ploom. Ühingu oli töötanud läinud aastal ülejäägiga. Teisi organisatsioone on toetatud \$2254.00 ulatuses,

sealhulgas vigastatud sõjamehi Saksamaal \$1714.00-ga.

Ühingu tegevuskavas, peale tavaliste punktide, oli vabadusvõitlejate abistamine kodumaal ja Eesti Komitee tegevuse toetamine võimaluste kohaselt. Ka ingliskeelse II maailmasõja ajaloo raamatu levitamise raskuspunkt lasub HEVÜ liikmetel, kes osalevad raamatu komitees.

Eluvust tekitas päevakorra punkt #7 — kodumaaga läbikäimise küsimus. Sõna võtsid A. Himma, A. Pärna, F. Koger, L. Saar, H. Lember, L. Ploom, A. Lepson ja E. Lindaja. Pärast vaidlusi muudeti suure hääletänamuse ühingu põhikirja, lisades paragrahvi „Kodumaa külastamist ei loeta okupatsioonivõimudega läbikäimiseks.“

Ühingu esimeheks valiti järjekordselt A. Jurs. Juhatusse A. Wood, L. Ploom, F. Kraav ja M. Pertens. H. Lember ja E. Lindaja keeldusid kandideerimast põhikirja muutmise tõttu.

Pärast ametlikku osa tähistati A. Jursi, L. Tõise ja A. Bohli sünnipäevi.

E.L.

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.

HETHERINGTON, FALLIS & PARK

Advokaadid-notarid

365 Bay St., Suite 401. 363-4451

Õhtuti 782-0485 või 447-2017

TOOME PEASE HOLMBERG LAAR

Advokaadid — Notarid

5140 Yonge St., Ste. 1510

Box 10, North York,

Ont. M2N 6L7

Telefon 250-7000

Fax 250-7008

Tõnis Laar, B.Sc. LL.B.

Tõnu Toome, B.A.Sc. LL.B.

Mihkel Holmberg, B.A. LL.B.

Martin Erik Tiidus,
B.A., LL.B.

HARRIS, BARR

ADVOKAADID—NOTARID

39 Queen St., St. Catharines,
Ont., P.O. Box 366, L2R 6V7

Tel. (416)688-9411,

õhtuti (416)834-0007

TOOMAS ÕUNAPUU

B.A., B.P.E., LL.B.

ADVOKAAT—NOTAR

75 Lowther Avenue

Toronto, Ont. M5R 1C9

Telefon 972-1999

Karin Ots,
B.P.H.E., LL.B.

ENFIELD, HAMMERICK,
ADAIR, WOOD

Advokaadid ja notarid

372 Bay St. Suite 1800

Toronto, Ont. M5H 2W9

Tel. 863-1230 Fax 863-1243

Kuulutamine

„VABA EESTLASES“

täidab oma eesmärgi!

FOAM

- FOAM SLABS
- MATTRESSES
- CUSHIONS FOR SOFAS, BOATS, ETC.
- INDUSTRIAL USES
- CUT TO SIZE
- DIE CUTTING
- INDUSTRIAL SEWING

WARDEN/EGLENTON AREA

76 SHERRY RD., UNIT A, SCARBOROUGH, ONT M1L 2J9

TEL 757-3767 FAX 757-9888

Avatud esmasp.—reedeni 8.30—4.00

CARL PAHAPILL, C.A.
Partner

WARD MALLETTE
Chartered Accountants

4255 Sherwoodtowne Boulevard

Mississauga, Ont. L4Z 1Y5

Telefon kontoris 270-7700

kodus 570-2133

OPTICAL STUDIO Ltd.

R. SCHMID, saksa optik

Suur valik euroopa prilliraame:

Zeiss, Rodenstock, Metzler.

Spetsialiseerunud contact lenside alal.

1586 BLOOR ST. W. 1. tiinav
lääne pool Dundas'e subway'd

Tel. 535-6252

AINUKE EESTI LILLEÄRI

Saadame lilli
Eestisse

736-1170

Kodus 223-0201

1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.

M2R 2S9

Omanik LINDA SEPP

Avatud 7 päeva nädalas.

Lilled koju viimine.

LTD.

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

1991 a. tellimishinnad KANADAS koos käibemaksuga (GST)

Aastas \$77.—; Poolaastas \$43.—;

Veerandaastas \$24.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS: Aastas \$145.—, poolaastas \$76.— ja veerandaastas \$40.—

Tellimishinnad VÄLJASPOOL KANADAT:

Aastas \$94.—, poolaastas \$50.—, veerandaastas \$29.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

USAS: Aastas \$142.—, poolaastas \$76.— ja veerandaastas \$40.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:

Aastas \$173.—, poolaastas \$91.— ja veerandaastas \$49.—

Adressi muudatus \$1.—.

Üksiknumbri hind \$1.00.

Pangatšekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata

VABA EESTLANE

120 A Willowdale Ave., Willowdale, Ont. M2N 4Y2

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates

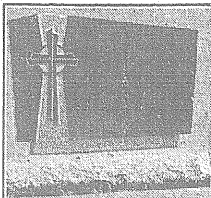
19. Tellimise katteks lisan \$

sinjuures rahas / tshekinga / rahakaardiga.

(Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi:

Adress:

HAUAKIVID

Eesti ettevõtte

YONGE MEMORIALS LTD.

2152 Yonge St. Toronto,

Ont. M4S 2A8

(Davisville & Eglintoni vahel)

Tel. 487-2147

Protestidemo Torontos

Kanada Selts Traditsiooni, Perekonna ja Eraomandi Kaitseks (TFP) teatas VE toimetusele, et tema liikmed protestisid Toronto tänavail veriste repressioonide vastu Balti-mall. Paar päeva pärast seda kui nad said abipalve Leedu valitsuselt, korraldas Kanada TFP koos teiste maade TFP-osakondadega lendelehtede-kampaania, milles Gorbatschovi nimetatakse taaseltustatud Staliniks.

„Mis oleks Gorbatschov pidanud tegema?“ küsis Kanada TFP oma lendelehtedele. Ja vastab: „Tema kohustus oleks olnud resoluutselt agressiooni-avaldused keelustada ja N. Armeed aktsioonidele veto peale panna. Kuid ta tegi selle asemel täispöörde ja kui ta otseselt repressioonidega ei nõustunud, siis oli ta vähemalt sellele kohale pealt vaat. Mõned ütlevad, et teda sunniti seda tegema — siis oleks ta pidanud vastu hakkama, isegi oma elu riskeerides. Kuid ta pettis end naerust ja jäi vabanduste taha, püüdes kuidagi moodi oma populaarsust säilitada, peaks sõjaväe vastakutsioonid ebaõnnestuma.“

Toronto südalinnas marsiti kahekümnelt kõrge plakadiga, mis

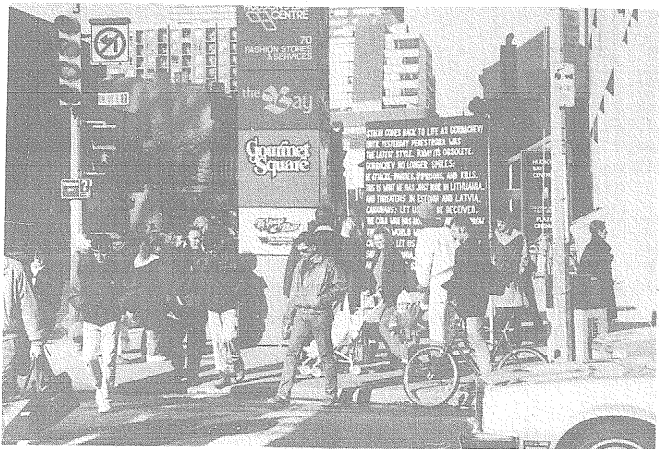
kutsus kanadalasi üles mitte uskma et „külm sõda“ on möödas. Plakat kutsus ka Kanada katoliiklasi palvetama Leedu, Balti riikide ja terve maailma eest.

Samal ajal toimusid samaladele demo'd Sao Paulo (Brasília) ja nii Prantsuse, USA, Hispaania ja mitme teise maa suurlinnades.

Möödunud suvel TFP Selsid üle maailma kogusid 20-el maal allkirju Leedu iseseisvuse toetamiseks. Korjati 5.177.022 allkirja, ning sellekohane dokument anti üle Leedu presidendile detsembris 1990.

Pikitled demonstrandid Torontos oms plakatiaga (Foto: TFP)

Tõlkis ja kärsis A.T.

Üleskutse eesti organisatsioonidele

Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjon otsustas oma aastakoosolekul avaldada üleskutse kõigile Kanada Eesti organisatsioonidele, et nad „Eestlased Kanadas“ kugase kolmanda kõite materjalideks saadaksid oma aastaaruanded, need aga kasvatsevad oma tegevuse lõpetada või on juba lõpetanud annaksid oma materjalid Eesti Keskarhiivile tulevase koguteose koostamise huvides.

KANADA EESTLASTE
AJALOO KOMISJON

• MOSKVA (NYT) — Kremli uus siseminister ja politseülem Boris Pugo ülendati kindral-polkovnikuks (kindral-kolonel), sellega kindral-lendandi kraadist üle hüpatas (Pugo oli varem KGB kindral-major). Pugo oma korda andis välja käsu, et MVD üksused ja sellele alluvad linna-politseid (militsia) liikmed ei võtaks enam vastu käskke Moskva politseilemalt Vjatsjeslav Komissarovilt. Tema asemele määras Pugo endise Moskva politseilema Pjotr Bogdanovi.

Seega on nüüd ka Moskvas „topeltpolitsei“ nagu Leedus ja teistes Baltimaades. Kuid selline olukord „võib viia rüüstatud kokkupõrgeteni“ arvab Pugo.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

9. ja 10. veebruaril
dr. T. Kuutan, tel. 751-6141
16. ja 17. veebruaril
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777
23. ja 24. veebruaril
dr. J. Marley, tel. 921-7777
2. ja 3. märtsil
dr. T. Maimets, tel. 486-4401

Kas sõda läheneb

(Algus lk. 1)

ainult Kuveiti vabastada. Kõige lihtsam arvatakse olevat soomusjõudude rünnakuks otse Bagdadi peale minna, seega tugevasti kindlustatud Kuveidi piirialast mööda minnes.

56-aastane kindral Schwarzkopf vaidles vastu raportitele, mis rääkisid Iraagi jõudude „visast vasnapanust“ Khafji linnakeses. See oli Saudi-Araabia asula, mis paariküüm päeva Iraagi vägede kätte langes ja siis vasturünnakuks tagasi võeti.

„Igal pool kus meie vasturünnak sisse läks, põgenesid nad east,“ kinnitas kindral. Ta lisas, et Iraagi väed „kasutavad vägel algelist lahingutaktikat — rind rinna, silm silma vastu. Saddam Hussein on nagu Koljat piibloos — ta jookseb meie nina all ringi ja kutsus meie parimaid mehi võitlema, mees mehe vastu.“

Schwarzkopf lubas ise oma rünnakuks valida. Vahepeal on ka USA vanad II maailmasõja-ajastad lahingulaevad välja toodud — viimaste teadete järgi pommitas „USS Missouri“ oma 16-tollistest kaugealaskesuurtükkidest Kuveidi rannapiirkonna kindlustusi. Ka õhusõda kestab edasi — kui seda veel sõjaks saab nimetada, sest õhus koalisõjannaade õhuvägede keegi enam vastupanu ei avalda. India Ookeanis asuvalt Diego Garcia saartebaasilt pommitavad B-52 tüüpi suurpommitajad nüüd ka Iraagi linnu — Basra olevat peaaegu maatas teatud (seal asuvad need kurikulsad „Vaharikliku kaardiväe“ diviisid) ning nüüd olevad nad oma rünnaku Bagdadi peale sihtinud. Ei teata veel, mis juhtub nende Iraagi sõjalennukitega (nüüd juba üle 100) mis Iraani lennuväljadel on maandunud, kuuludesse järgi olevat Iraan selle õiguse eest sulatada nõudnud ja see olevat tal ka Ammani kaudu makstud — mil-

Lühiaudis

• WASHINGTON (NYT) — President Bush plaanib oma 1992 aasta eelarves Pärtsia lahe sõjakulud „jõuka ja keskklassi“ käest tagasi võtta. Selleks oleval tal tarvis 1,45 triljonit dollarit lisasissetulekut, mis võivat veel vähekski jääda (see oleks tuhat nelisada viiskümmend miljardit dollarit). Selle peavad USA maksumaksjad aastal 1991/92 kinni maksma.

jon dollarit lennuki pealt, kokku 200 miljonit (USA) dollarit. Nüüd arvatakse, et Iraan „tõmbab Saddami alt“ ja ei luba neil lennukitel enam õhku tõusta — teiste sõnadega, konfiskeerib need. Kuid ilmselt loodab Saddam edasise Iraani pommitamisega ka selle maa sõda tuua, mispuhul Iraan on lubanud avalikult tema leeri astuda. Ning kui maasõda tõsiselt pihna hakkab, on Saddam lubanud toepoolsest mürggaasi kasutada. See gaasiühendusest ongi, mis kindral Schwarzkopf'ile peavalu teeb — ta ei taha oma noori soldateid surma saada. Vahepeal on isegi juttu olnud tuumapommituste kasutamise, peaks Saddam toepoolsest vastastest gaasiatma hakkama. Kuid Kanada peaminister Mulroney on tuumarelvade kategooriliselt ära öelnud — võibolla selle pärast et tal neid nüguni ei ole.

Koostas A.T.

Kanada Senat kukutas abordiseaduse-eeelnõu läbi

OTTAWA (Star) — Konservatiivide valitsuse esitatud abordiseaduse eelnõu kukkus Senatis läbi vaatamata sellele, et seal on konservatiivid enamuses. Poolt ja vastu hääletajaid oli võrdsest, 43:43, see tähendab aga Senati reglemendi kohaselt seaduseelnõu mahahääletamist.

Senaatorid võisid hääletada oma südamehäälte kohaselt, seokor ei sidunud neil parteilise kuuluvuse. Selle tulemusena olid vastuhääletajateks isegi kaks nendest seitsmest konservatiivist, kes määrati hiljuti Senati koosseisu GST seaduse läbisurumiseks. Senati spiker, konservatiiv Rhea Beilise, oleks võinud kaalukausi ühele või teisele poole kallutada, aga ta hoidus hääletamisest erapooletust silmas pidades.

Abordiseaduse eelnõu kohaselt võinuks arste karistada kuna kaheaastase vanglakaristusega teostatud aborti eest (v.a. juhtumid, mil abort oli hädavajalik naise tervise huvides).

Valitsus oli eelnevalt lubanud sama seaduseelnõud uuesti mitte

algatada, vähemalt kuna valimisteni. See ei välista aga mõne parlamendiliikme erainitsiatiivi.

Seaduseelnõu kukutamise Senatis on väga harv sündmus. Viimati juhtus see 1961. aastal, isegi kui Senat poleks abordiseaduse eelnõu maha hääletanud, oleksid kohtud selle konstitutsioonivastaseks kuulutanud, silmas pidades Ülekohtu 1988. a. vastavat otsust eelmise abordiseaduse suhtes. Sellest järgisid ka Kanada olnud ilma abordiseaduseta.

1988. aastal tehti Kanadas 72 693 aborti. T.L.

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE“

Toronto-Tallinn-Toronto

Finnair'i lennud Helsinki kaudu Tallinna

KEVADEL:

20. märts—10. mai

\$1226

11. mai—14. juuni

\$1356

SUVEL:

15. juuni—24. sept.

\$1482

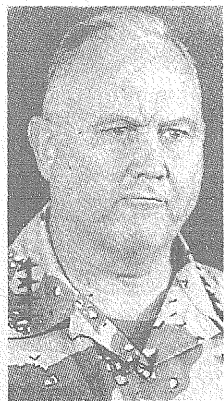
**Goliger's
Travel**
SINCE 1955

Lennud lahkuvad Torontost igal reedel, pühapäeval (ka kolmapäeval pärast 16. maid). Hinnad on kehtivad, kui lahkumine Torontost on pühapäeviti või kolmapäeviti ja tagasilend reedeti või kolmapäeviti. Teistel päevadel kallimad hinnad.

Hinnale lisada Kanada lennuväljaks \$40.00. Sissemaks \$150. Reserverimine vajalik vähemalt 14 päeva enne lennu. Reispikkus miinimum 7 päeva, maksimum 6 kuud. Piletihind pole garanteeritud enne kui pilet on välja oetud. Täpne informatsioon saadaval reisibüroost.

GOLIGER'S TRAVEL 5650 Yonge Street, North York, Ontario M2M 4G3
Tel. (416) 221-3113 Avatud 8:00—18:00 Ont. Reg. 3228277 Omanik T. Orav

NORMAN SCHWARZKOPF
Norman Schwarzkopf